

احمد رفیق

و

رسام بلیغی

(۱۴۷۹ — ۱۴۸۰)

وندیکلی رسام بلیغیناک فاتح سلطان محمدك سرایتىدا اقامىتىه ، دولت
عثئىيە — وندىك مناسباتىشە ، بلیغیناک فاتح سلطان محمد اپچۇن يابدېلى
رسمىلارلا فاتح سلطان محمدك حىيات خصوصىيەسىنە داڭىز ئۆھىم معلوماتى جامعىدر.

١٣٢٥

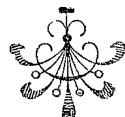
مقدمه

تاریخ عثمانیک فوق العاده مهم و آوروپا ایله مناسبات سیاسیه و صنعت کارانه من نقطه نظرندن صوک درجه حائز اهمیت بعض نقطه لری وارد رکه ، بو نقاط مهمه حقنده تواریخ عثمانیه دههان هیچ برعالماته، هیچ بر قیده تصادف اولوناماز. خصوصیله ۱۰۰۰ تاریخیلرینه قدر وقایع دولت عثمانیه مظفر پادشاهلرک داستان جاستنه ، شانلی محاربه لرک تجیل مفاخرینه متعلق آثار شعریه امه بعض آثار خصوصیه ایه احصار ایشان ، تاریخ عثمانیک صفحات متسسلله تمامی حقنده پک آز آثار وجوده کتیر لمشدر. تاریخمزرک بو تقاضای ازاله ایمک ایچون کرک خاطرات و کرک سیاحتنامه طرفنده «ورخین اجنبیه طرفن» یازیلان کتب و مؤلفاته مراجعت ایمک بزم ایچون ضروریدر . مثلا : سلطان محمد خان ثانی ایله رسام بللینی بینندگی مناسباته داعر تاریخلر عزده هان هیچ بر قیده تصادف اولوناماز . فاتحک عملیات نفائس پرورانه سنی بتون حقایق ایله ایضاح ایدن بو نقطه نک تدقیق و اثباتی ، بو بیوک پادشاهک تشریع حیات سیاسیه سی ایچون بیوک بر اهمیت حائزدر . بو با بدنه شمدیه قدر نثر ایدیلن آثارک اک مکمل ، طوآنک (زانتیل بللینی و سلطان محمد ثانی) نامنده که اثر مصوریدر . بو و بو کی آثار مهمه تاریخیه نک لسانیزه ترجمه ایسلی ، تاریخ عثمانیک نقاط مظلمه سنی تشور ایچون بالخاصه شایان اهمیتدر . خصوصیله طوآنک بو اتری وندیک کتبخانه لرنده موجود و تائق تاریخیه مستندآ یازلشن

و فاتح سلطان محمد خان ئانى ايله و نديك حکومتى يېننده كى مناسبات
سياسيه حقندىدە اك موڭۇق معلوماتى جامع بولۇنىش اولدۇغۇندان
اىر مەذۇركۈرىك عىيناً لسانىزه ترجمەسىنى مناسب كوردم .

— ۲۴ حزيران ، ۳۲۵ —

احمد رفيق

مدخل

شو ائرك تحريرندن مقصد ، فاتح سلطان محمد خان
ئاني ايله وندىكلى رسام بللينى آرەسندە اوئى بشن آيه
يقين بىر مدت ئظرفندە حاصل اولان مناسباتك ماھيتى
تعين ايتك ، مشارايلك سراي پادشاهيده يايتش اولدىنى
لوحه لىردىن زمانىزە قدر انتقال ايتش اولانلىرىنى ميدان
چيقارماق وبالىينىنڭ ترکىيەدە كېرىدىكى حىيات ايله اشتغال
ايدىن محرزلارك حسىياتنى محاكەمە ئىلەكىدر .

معلوم اولدىنى اوزرە فاتح سلطان محمد ، وندىك
حڪومتىدىن انسان تصویرى يايقادە ماھىر بىر رسام طلب
ايتش ، وندىك حڪومتى دە ژانتىلى بللىنىي استانبولە
كۈندرەكە قرار وىرمىدى ؟ ژانتىلى بللىنى ، سلطان محمد
خان ئانىنڭ بتوون آرزولرىنى اجرا ايلەكىن صىكىرە قىلى
حضرت فاتح حسىيات عالىئە مۇزونىتىكارانىسى و مشار -
الىهدن كوردىكى احتراماتك خاطرات معززە سىلە مشحون
اولدىنى سالدە وطنىه عودت ايلەشىدى . فقط بالىينىنڭ
استانبولەدە اقامىت حقىندا تفصىلات هان يوق كىيدر .
زمانىز منقلرى ، ترجمە حالتك بو نقطەسەنە كاير كلىز ،

واساری، ریدولفی و کیه طرفندن ویریلن معلوماتی تکراردن بشقه بر شی یا پیازلر. ژانتیل بالینی سرای پادشاهیده چالیشدیغی اشناه سلطان محمد ناینیت سراینده بولنان ویسانتهن ژان ماری آثریوله‌لو طرفندن یازیلوب شحمدی یه قدر نشر ایدیلن موئوق بر اثر، بو فقدان معلوماتی بر درجه یه قدر اکاله ووندیکلی رسام ایله حامی ذی حشمیتی بینده موجود هناسباتک ماهیتنی ایضاً حمده مداراوله بیلیر.

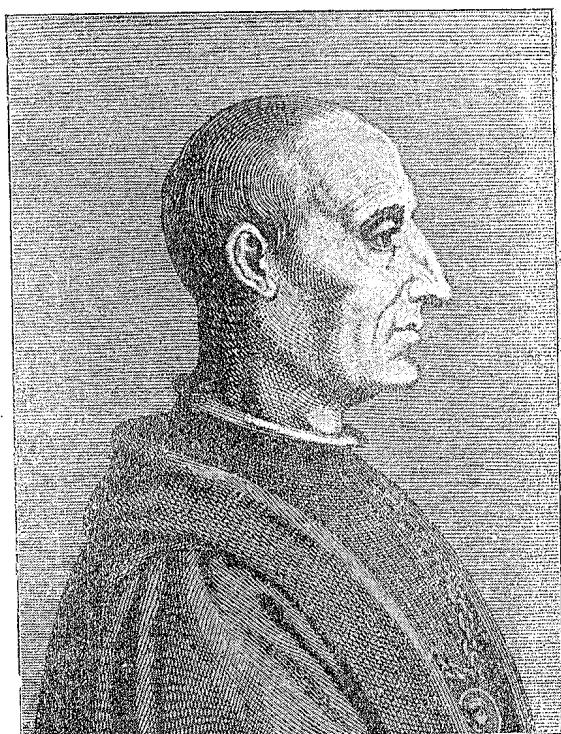
مکارم خیر خواهانه‌سی بتون ارباب لیاقته تشميل ایدن فاتح سلطان محمد، ژانتیل بالینیت طبیعت تواضیکا رانه‌سندن فوق العاده محظوظ او می‌شدر. مشارا لیه بالینی یه کمال حرمتله معامله ایدرک آنی دائرة انسیته آمش و وقتیله اسکنندر کیر ایله آپه‌ل آره‌سنده او لدیغی کبی بالینی یه غایت صمیمانه معامله‌ده بولنشدر. آثریوله‌لونک بو صمیمیت حقنده نقل ایلدیکی فقره، مختصر او مقله برابر ماهیت ممتازه‌یی حائز و پاک زیاده شایان استفاده‌دره. (اوزون حسنه‌ک حیات و محارباته دائر معلومات

مختصره) نامیله ایران‌سفری حقنده یازوب (ناویغاچیونی هویاجی) نامنده کی اثرک ایکنچی جلدنده راموزیو طرفندن نشر ایدیلن اثر قیمتداری ایله اساساً معروف اولان ژان ماری آثریوله‌لو، فاتح سلطان محمد کیوک اوغلی شهر اده مصطفانک

معیته مأمور اولمش و شهزاده مشارالیه ک و فائی اوزرینه استانبولدن مفارقت ایلشیدی . او زون حسن محاربانی حضرت فاتحه ترجمه ایده رک مشارالیه ک فوق العاده تقدیر آشنه مظہر اولان زان ماری ، سرای پادشاهیه ژانتیل بلینی ی کورمش اولملی که ، او زمانلر و تأثیف جمع ایتمکله اشتغال ایلدیکی و بوکون هنوز غیر مطبوع بر حالده بولوناز (ترکیه تاریخی) نده بلینی یه عائد خاطراتند ده بحث ایلشدر . ساده بر اسلوبده یازیلوب نتایج تاریخیه متعلق هر درلو تبعاتندن معرا بولونان بو تاریخ ، مؤلفک یاشادیغی عصرده متعلق اولمق اوزره کمال بیطربی ایله نقل ایلدیکی و قایعی تتبع ایچون بالخاصه شایان استفاده اولدیغی کی دور هذ کورک اشخاص و وقایعی ده او دورک وندیک مأمورین سیاسیه سی طرفیدن یازیلان مخابرات سیاسیه یه خاص بر صحبت تقدیر ، بروضوح محا که ایله تعریف و تصویر ایلکده در .

زان ماری ، فاتح سلطان محمد ک اک پارلاق او صافی ذکر و تعداد ایلد کدن صوکره بواوصافی شا به دار ایدن ذمایی ده کتم و اخفا ایتمه مش و ژانتیل بلینی یه قارشی ابراز ایلدیکی مخالفتک صمیمانه و عالیجنابانه اولان جهتارینی کو سترد کدن صوکره فاتحک طبع شدائد پرورانه سنه دائده بر چوق مثاللار اره سندن یالکز ایکی مثالی کندی تصدیق و اعتراف ده اولمق اوزره ذکر ایدرک فاتحک شدت طبعی موأخذه ایلشدر .

ژان ماری ، ژانتیل بالینینك مفارقتى حقنده ھىچ
معلومات ويرمیور ؟ فقط مومىيەك شو سکوتى ، بو
مفاراتقتك ئايت طېيىھى بىرطاقم اسپابىدن نشأت ايلدىكىنى
اخطرارايدە بىلە جىك بىردىلىل تشکىل ايلكىدە درو. خصوصىلە

ژانتیل بالینى

حضرت فاتحك اوصرىدە نەمقىصدە مېنى اجرا ايدلىكى
انجق كىندىسىنە معلوم اولا سفرى بالذات اداره ايمك
ايچون حاضر لقلدرە بولۇنسى ، على المجله وقوع بولان
بومفارقتك بتون اسپابىنى ايضاح ايتەمش اولسە ايدى ،

مومیالیک بوسکوئی ریدولفی طرفدن بیان اولونان
اسبابی رده کفايت ایلدی .

بواثرده فاتحک خلفی سلطان بايزيد ثانی ایله بايزيد
هائینک، برادری نهزاده جم ایله اولان مخاصماتی او درجه

فاتح سلطان محمد (رسام بلینی نک)
[هانری لاپارک قولاسکیونندن]

مفصل برصورتده یازمش و بوباده اوقدر. فضلله معلومات
ویرلشدرکه ، بومعلوماتی بشقه یerdeh بولحق غیر قابلدر .
ایشته بونقطه نظردن زان ماری آثریو لهللونک (ترکیه
تاریخی) بالخاصه نشر اولونخه شایاندر . بواثرک اون

آلتئجی عصرک انصاف اخیرندن قالمه برقویه‌سی پارس
 کتبخانه ملیستنک یازمه آثار شعبه‌سنده موجوددر .
 ژانتیل بالینینک استانبولده اقامته عائد و نائمه بنده اوراده
 تصادف ایلدیکم جهنه شهدی به قدر بینه‌مین و قایی
 یکیدن تنورایتک و وندیک رسامنک حیات تاریخیه‌سنده
 میدان وضویه چیقارلیسی فائدہ‌دن خالی اولیه‌جق
 بر طاقم معلومات نافعه اساسلری ایله ایلک و نائی
 میدانه قویق فکریله بو اثری وجوده کتیرمکی دوشوندم.
 ایشته اثرک سبب تحریری بوندن عبارتدر .

بالینینک بالذات ترسیم ایلدیکی بر لوحه‌دن ریدولفی
 طرفدن استخراج ایدیله‌رک (ماراویغلی‌دهل آرته -
 خوارق صنعت) نامنده کی ازده نشر اولونان رسام
 بالینینک تصویری ایله فاتحک رسام مشار ایله طرفندن
 اعمال اولونان مدالیه‌سی ، باندوري طرفندن ترسیم اولونان
 (تهدودوزستونی) نکهیئت عمومیه‌سی ، ژانتیل بالینینک
 استانبولده اقامتی انسانسته ترسیم ایدرک (بریتیش موزه‌لوم) ده
 حفظ بولونان ایکی رسّمی ، موزه‌لوزیو و طرفندن
 رسم اولونان فاتح سلطان محمد تصویرینی ، کذا ژانتیل
 بالینی طرفندن ترسیم اولونان فاتح سلطان محمدلو حمه‌سنک
 اصلنندن آلمه شمشیر او زینه محاکوک بر تصویر ایله

مدخل

۱۱

هذ کور لوحه‌نک صاحب‌سیر هازری لایارک مساعده‌سیله
لوحه‌نک اصلاندن آلان بر فطوغ‌رافی ده مان اثره
علاوه ایتمد . موسیو لایاره بوراده‌ده تجدید تشکرات
ایلم .

فَاخْرَى الظَّاهِرِ قَدْ سَمِعَ بِاللَّيْلِ

(۱۴۸۰-۱۴۷۹)

۳۶ کانون ثانی ۱۴۷۹ تاریخنده وندیک حکومتی خارجیه ناظری جیوانی داریو، استانبولده فاتح سلطان محمد خان ایله بر معاهده نامه امضایدیوردی . بو معاهده نامه موجبینجه، عثمانی قوای عسکریه سنه قارشی اجرا ایدیکی مقاومت خارق العاده ایله کنده گرسنگی تسیلیمدن خلاص ایده مین اشقودره شهری ایله اراضیسی حضرت فاتحه تسایم ایدیلیوردی . فقط بو تسایم نتیجه سنه وندیک جمهوریتک شرف و حیثیتی بنه محسافظه ایدلیش، عقد ایدیلن شرائط صلحیه بنه وندیک جمهوریتک منافعنه موافق بعض ماده‌لر علاوه‌سی ده تأمین اولو نمشدی .

نیسانک اون آتسنده یکرمی کشی قدر برعیت ایله وندیکه کلیش بولونان عثمانی سفیری ایله وندیک حکمداری آردسنده او سننه ۲۵ نیساننده، سن مارق پورطیسی کونی، هطنطن بر صورته عقد مصالحه

ایدلمشدى . او ن آلتى سنە دوا م ايدن مدهش بىر جىرى
متعاقب عقد او لونان بوم صالحە ، وندىك جەھورىتى
ظرفدىن فوق العادە بىر مىسرا تە تلىقى ايدلش ، فاتحك
سفيرى كەن احترام ايلە استقبال او لونىشدى . سفيرو
موسىي ايلە ، نىسانك او ن سكىز نجى كۇنى جىبو وانى مۇچەن ئىغۇ
ظرفدىن قبول او لوندى ينى صرەدە ، حضرت فاتحك بلنە
باغلا دايىھى اينجە قاشىن بىز پارچەي پادشاهي نامنە تقدىم
ايتىش و هەر ايىكى حكمدار بىتىنە مخالىصت متقابله ئىمىيانە
حصوله كىسى ايجون بو قاشى كەندىلار ينىڭ دە باغلا مىسى
استرحم ايمشدى . عنانلى سفيرو وندىكىدە اقامىت ايتىدىكى
مد تىجە كۈركە حکومت و كۈرك اعيان ظرفدىن ئايت نازكانە
احتراماتە مظھر او لمشدى ؟ فقط بوكا مقابل ، پادشاه
معظمك سفيرينى خاص او لان عظمى دە ابرازدن اصلا
خالى قىلاماشدى .

آغستوسک برنجی کونی حضرت فاتح ک نامه های او تی
حامل برموسوی وندیک کلشدی . حضرت فاتح بو
مکتبینه انسان تصویری یا مقدمه ماصرایی بر سامک نزدینه
کوندرلسی وندیک حکومتین طلب ایدیور و شهرزاده لرندن
برینک دو کوننده بولنمسی ایچون وندیک حکمدارینی دعوت
ایلیور دی . وندیک حکمداری سرای شاهانه لرینه کلسی
ایچون لطفاً ابذا بیوریلان دعوتن طولای حضرت

فاتحه تشكى ايدرك وظيفه سنك كثري حسيله بو دعوه
اجايت ايدمه ميه جكى بيان ايلش، استانبوله رسام اعن امنه
كانجه مجلس خاس درحال زانتيل بالينيك اعن امنه قرار
ويرمشدى .

صناعتك ، علوم وادبياتك مقتونى وهردلو ارباب
لياقت وعر فانك منور لافكار وعالى خصلت برحاميسي
أولان فاتح سلطان محمدك سرای حكمداريسنه برايتاليان
رسام جلب ايمسى بونكله ايكنجي دفعه اولارق واقع
اوليوردى . حضرت فاتح ، يكرمى سنه اولده صنعت
ترسيم ومداليه اعمالنده شهرت فوق العاده سنى طويمش
اولديني وهرؤنالى مشهور ماشه ئو دوپاستينك سراينه جلبني
(ريمىنى) لى سيرىسموند پاندولف مالاته ستادن طلب
ايتك ايچون اوزمانلرا استانبولده بولونان وندىك خطباىندن
ئيزولا مو ميشىلى بى مأمورا يالشدى . سيرىسموند پاندولف
مالاته ستا ، فاتح سلطان محمدك آرزوسنى درحال اجرا
ايتش وروبر والتوريyo طرفدن كندى نامنه يازلش
أولان برتوصيه نامه ايله ماشه ئوده پاستى يى حضرت فاتحه
كوندرمشدى . روبر والتوريyo ، (فن حرب) نامنده كى
اثرينىك برنسىخه سنى ده حضرت فاتحه تقديم ايدلەك اوزرە
مومى اليه ايله كوندرمشدى .
بو توصيه نامه نك فوق العاده احترامكارانه يازلش اولديني

استاد شهیر ک آثار نزد ده ا کلاشیلہ بیلیر ؟ فقط کنیدیسنک استانبولده اقامته دار هیچ بر وئیقه موجود اولمديغى کېي بوکا متعلق و ثوق و صحتى حائز هیچ بر ازده کوستـ يله منـ . واقعا فاتحـ تریقوده طرفدن طبع ايدیلوب پارس کتبخانة ملیسنسک مدالیه شعبه سنده محفوظ و کوشدن معمول فاتح سلطان محمد مدالیه سی ماته توده پاستینک ازینه کوره یا پیلمشـ در دیه فوق العاده بر اعتماد ايله ادعا اولونیور ایسهـ ده بو صرف فرضیاتدن عبارت اولوب بونـ غیر قابل اعتراض دلائل ايله اثبات ایدلسی اقتضا ايـدر . حال بوكـه بو مهم مسئلهـ نـك حلـنه مدار او لاـ بـلـهـ جـك درجهـ ده زـان تـرـیـقـوـدـهـ حقـنـدـهـ هـیـچـ برـ وـئـیـقـهـ بـولـنـاـمـاشـدـرـ .

ژـانـتـیـلـ بالـیـنـیـ دـهـ وـهـ رـوـنـالـیـ اـرـقـدـاشـیـ درـجـهـسـنـدـهـ مـظـهـرـ سـهـوـلـتـ اـولـیـشـ وـ اـسـتـانـبـولـدـ اـقـامـتـیـ اـنـتـاسـنـدـهـ بـرـ چـوـقـ اـثـرـلـ وـجـوـدـ کـمـیـرـمـشـدـرـ ؟ـ بوـ اـثـرـلـکـ قـسـمـ اـعـظـمـیـ يـاطـابـ اـولـیـشـ وـيـاـ مـحـواـيـدـلـشـ ،ـ فقطـ اـكـ مـهـمـلـرـیـ زـمانـزـهـ قـدـرـ اـنـتـقـالـ اـیـلـشـدـرـکـهـ ،ـ اـنـلـوـدـهـ آـتـیدـهـ مـفـصـلـاـ بـحـثـ اـیدـهـ جـكـمـزـ فـاتـحـ سـلـطـانـ محمدـ تصـوـرـیـ اـیـلـهـ مـدـالـیـهـ سـیدـرـ .ـ وـنـدـیـکـ مـجـلسـ خـاصـیـ فـاتـحـ سـلـطـانـ محمدـ خـانـ طـرـفـدنـ اـظـهـارـ اـولـنـانـ آـرـزوـیـ اـمـتـالـاـ ژـانـتـیـلـیـ بالـیـنـیـ بـیـ استـانـبـولـهـ اـعـزـامـ اـیـلـکـهـ قـرـارـ وـیـرـدـیـکـیـ زـمانـ ،ـ مـشـارـالـیـهـ بشـسـنـهـ دـنـ

سندهن بری مجلس خاص صالوننک تعمیراتی و قسم اعظمی کاملاً بوزولمش برحاله بولونان لوحه‌لرک تزیناتی ایله هنگول بولونی‌وردی . بلاینی چکدیکی مشقته ، صرف ایتدیکی زمانه مقابل ، صرف معیشتی تأمین ایمک ایچون ده بو اداره‌سنده ایلک منحل قالاچق سمساراق «وقعی» کندیسنه احالة او لو نمک شرطیله بواوزون ایشلری در حال تعهد ایلشدی . بو وظیفه بلاینی یه ۶ رأیه و ۳ عدم رأیه مقابل ۱۲۶ رأی ایله اعضا او لو نمشدی . بلاینی طوز ناظر لرینک امرینه تابع او لاچق ، کندیسنه لزومی او لان بویارله مواد ساڑه‌یی بونار تدارک ایده جکلردى . مجلس خاصده بومذاکراه ۱ ایلوول ۱۴۷۴ تاریخنده وقوعه کلشدی .

ینه مجلس خاصده ۳۱ ایلوول تاریخنده وقوعه کان دیکر برمذاکره‌دهه بوایلک قرار ۲۹ رأیه و ۲۱ عدم رأیه مقابل ۳۱۹ رأی ایله هان عین طرزده تصدیق ایدلش ، فقط يالکنر ژانتیل بلاینیتک بوایشی هیچج بر یومیه آلاماق شرطیله در عهده ایتدیکی و بوکا مقابل احتیاجاتنک هر هانکی بر صورته ته‌وینی مجلس خاصدن کمال محویتله استرحام ایلدیکی بیان او لو نمشدی .

مجلس خاص بوطبیک درجه اصابتنی تسلیم ایمکش واکنجه مضبطه یه آتیده کی فقره‌یی علاوه ایلشدی : « هر ایش‌جینک

بر یو میه آمسی معقول اول دیغدن مساعیسنه مکافات اولمیق
اوزره (نون داقو) ده ایلک هنحل اولاچق سمسار لق
موقعنک مجلس خاص قراری ایله و قید حیات شرطیله
موسی‌الیه احاله‌سنه و شاید بونی ناقض برقرار موجود

فاتح سلطان محمد
[قونستانزه طرفندن اعمال اولونان مدالیه‌در]

ایسه، قرار مذکورک يالکن شمشدیلک مفسوخ اولسنه
قرار ویرلشدر. » شان و شهرتی معلوم و درایت و مهارتی
هر کسیجه مسلم اولان بر صنعتکارک منافعدن بو درجه
آزاده بر حاله کورونمی، صنعتنداست حصال ایلیه جکی

منافع مادیه‌ی قطعیاً نظر اعتباره آلمیان و صنعتندن بشقه
هیچ بر شیله مشغول اولیان ژانتیل بلینینک طبایع
میزه‌سنجی ده اثباته مدار اولا بیلیر . بلینی ، دها صوکره
استانبولدن مفارقی انسانستده علوطبی اظهار ایتمش
و آتیده کی معلوماتدن اکلاشیله جنی او زره بونی فاتح
سلطان محمدده صوک درجه نقدیر ایلشدرو .

ژانتیل بلینی در حال ایشه باشلامش ، اول امرده
پک او زون سوره جک اولان طابلو تعمیراتی ایله مشغول
اولمشد ؟ بو تعمیرات ۱۴۷۹ سنه‌سته فاتح سلطان محمدک
مکتوپی وندیک حکمدارینه کالدیکی زمانلر ختم بولمشدی ؛
سلطان محمد بو همکتوپنده « انسان رسمی یا پقدمه ماهر
ایی بر رسامدن ماعدا » بر هیکلتراش وبرده توچ دوکه .
بله جک بر صنعتکارک کوندر لسی مصراوه طلب ایدیوردی .
وندیکک در سعادت سفیری وندیک حکمدار لغنه
کوندر دیکی مکتوپلرده ده حضرت فاتحک بو آرزو سنجی
تأیید ایلشدی ؟ بونک ایچون ، مجلس خاص فاتحک بو
آرزوی مصراوه سنه ممکن اولدینی قدر سریع بر صورته
جواب ویرمک آرزو سنه بولوندیخندن بویله بر هیکلتراء .
شك « سرعت ممکنه ایله » تحریسفی (رازیونه و چی)
ضابطانه حواله ایلشدی . ضابطان موحی الیهم ایسه
بار طولو مه تو نامنده بونی انتخاب ایلشدرو . بار طولو .

هه تونك شمدى نامندن بشقه برشيدى قىلماشىد ؟ فقط
موسى ايله او زمانلىر صنعتىدە بىرولك بى شهرت قازانلىق
اولمالى كە ، وندىكىدە ياك چوق مقدارىدە بولونان سائىر
رفقاسى آرىسىدە اك زىادە او ترجىح ايدىلشىدى . آرتق
اوندىن صوڭرىك عزيمىتى ايله اشتغال اولۇنىشىدى ؟
فقط اول امىرىدە ژانتىل بللينىك يىرىنه بىرىنى تعىين ايمك
لازم كايوردى . آغسستوسك ۲۹ نجى كونى مجلس خاص ،
ژانتىل بللينىك مفارقتىدىن طولايى مىدا كرات سالاولو -
نىدەكى رسىملرىك تعميراتى نەھسان قالمىنى آرزو اىتمىكىندىن
بو ايشى براذرى حقىقىدە تصوپب ايدىيان شرائط تختىدە
اولقى اوزرە جىوانى بللينى يە حوالە ايلشىدى . فقط
ژانتىل بللينىك ، غىوبىتى ائناسىدە فۇنداڭقۇ سېمىسالىنى
وظيفەسىنى مخافظه ايدەجىكى ووندىكە عودتىدە حىكمىدارك
امرى ايله تۈرك ايدىكى ايشلەرە تىكرارمباشرت ايلەجىكى دە
درەميان اولۇنىشىدى .

عىزىزلىرىنە متعلق شىلارك كافەسى حاضر لانىر حاضر
لاغماز ، ژانتىل بللينى ايله رفقاىي ايلولك اوچنچى كونى
روماني غالەرلىنىك قپودانى ملشىپور تىريز انانك
غالەرىنە را كې اولىشىلدى . موسى ايله ، يوجىلىردىن
ھىيچ بىرپارە آلامق وييە جىكلەرنى دە مجاناً ويرمك ايجون
امىمىشىدی ؟ بومصارف كىنىسىنە عودتىدە تأدييە ايدىلە -
جىكىدى ؟ وفى الحقيقة تأدييەدە ايدىلشىدى .

زانیل بلیسی، آیک نهایته طوغری استانبوله متوجه‌ها
حرکت ایشندی؟ بو بابده ینه قطعی معلومات یوقدر.
وبوتارخندن اعتبارآده موثوق هیچ بروئیقه موجود
دکادر. بلیسینک فاتح سلطان محمد نزدنده اقامتی حقنده
بعض تفصیلاته دسترس اولق ووندیکلی رسام ایله
حکمدار ذی حشمی بیشنه کی مناسباتک ماهیت خصوصیه سنی
تعین ایلک ایچون زان ماری آتشیوله لونک غیرمطبوع
اثرندن بشقه المزده بروئیقه یوقدر.

زان ماری آتشیوله للو، فاتح سلطان محمدک بیوک
او غلی شهزاده مصطفاک معیته مأمور اویش واوزون
حسنیه قارشی اجرا ایدیلن ایران سفر لرنده مشارالیه ایله
برابر بولونارق اوizon حسنیت ترجمه حالی ده یازمشدی.
۱۴۷۴ تاریخنده شهزاده مصطفانک قره‌مانده، نیکده
جوارنده کائن (بوز پازارچق) ده وفاتی اوزرینه،
آتشیوله للو حضرت فاتحک نظر تقدیر والتفاتی جلب
ایش اولدیبغی جهته هیچ شبهه سز مشمارالیه طرفدن
چاغیریله رق استانبوله عودت ایله مشدی.

آتشیوله للو، زانیل بلیسی فاتح سلطان محمدک
سراینده کورمش اویمالی که رسام مشارالیه حقنده بزه
برقاج سطر لق معلومات اعطای ایدیبور؛ فقط بومعلومات،
صفوت قلییه‌سی، حریت افکاری، حیثیت و فدا کاریسی

اک مهم طبایعندن معدود اولان بو صنعتکارک تقدیر
اخلاق و ماهیتی ایچون بیسوك بر قیمتی حائزدر .
اوزمانلر الی اوچ باشنده بولنان ژانتیل بلینی دینج
و توانا و بتون قوه و سائطیه یه مالک بولونیوردی . مجاس
خاص ، کرک برادری جیووانینک لیاقتی درجه سنده
عالی اولیان مهارتی ایله ترسیم ایده جگی طابلو لری ینه
مکمل بر صورته وجوده کتیره بیله جگکنی تقدیر
ایلدیکنندن و کرک باشهه بر سیندن طولای ژانتیل بلینی یی
کندي سندن ایکی یاش کوچوک بولنان برادرینه ترجیح
ایتمشدى .

فی الحقيقة ایکی قاردشک استعداد صنعتکارانه سنده
فوق العاده فرقیلر موجوددی .

جیووانی اساساً خیالپرور اولوب تابلو اوزرنده
کندي، مدرکات اخلاقیه سنت خیال دلاویزني ترسیم
ایدردی ؟ حتی موئی ایله تصویر صریم ده بیله اک زیاده
آرزو ایدیلن مقصدہ واصل اولمش و کندي سیله معاصر
وساملرک اک مشهورلری بو طابلو دون اقباس افکار
ایلشلردر . ژانتیل ایسه بالعکس پک زیاده حقیقیوندن
ایدی ؟ طبیعت هیته ویا ذر روحی تصویر ایتمکده کی تقدیر
مادیسی ، برچوق اشیا خاصک هر برینه سیهای ذاتیستی
و پروره رک برچوق اشیا خاصی بر طابلو داخلنده جمع ایتمکده کی

فن و اقتداری ، سیای بشری تصویر ایلکده کی مهارت
خارق العاده سی فاتح سلطان محمد کنندیسنه یا پدیر ته جنی
ایشلری کورمکه اک زیاده قابایتی بروسام او لق او زره
آنی مجلس خاصک انتخابنے مظہر ایله مشدی
ژانتیل بلیسی استانبوله مو اصلنیده و ندیلک سفیری
واسطه سیله حضرت فاتحه تقدیم او لو نیش ، فاتح سلطان
محمد ایسه مو می الیه حسن صورتله قبول ایلدکی کی
استانبولده اقامت ایتدیکی مدت چه حقنده ده دائمآ آثار
حرمت ابدال ایله مشدر .

فوق العاده مبهم برحالده معلوم او لان شیخصیتی
واوصاف خارق العاده سی ایله برابر بعض نفائصی ده جامع
او لان فاتح سلطان محمد حقنده نشر آثار ایدن مؤرخلردن
قسم اعظمنک حسیاتی شو مناسبتله تصحیح ایتمک و فاتح
سلطان محمد ایله برابر باشایان ویا حضرت فاتح حقنده
طوغزی معلومات آلان و مشار الیک قیمت علویه
شخصیه سی ایله برابر دهاسنک مرتبه بلندی تصدیق
و اعتراfeldه اصلاح تردد ایمین خصه سنک ده بوباده کی بیاناتی
ذکر ایتمک فائده دن خالی او لاماز . بونلردن بری قاردینال
بساریسوندرکه ، قرار و محکم که سندن شبهه او لو نامیه جقلردن
بریندر ؟ زیرا بومشو راهبک یکانه مشغولیت حیاتیه سی
اسلاملره قارشی مدافعه صلیب ایتمکدن عبارت او لمشدر ؟

دیکری ده مؤرخ فرانچه زدرکه ، او غلى فاتح سلطان محمد طرفدن مظهر توجه اولدقدن صکره تلف ایدلشدر ؟ فرانچهز ، ببالق و وطنپورلک عداوتی و بتون آلام واکدارینی نظر دقته آلمیهرق فاتح حقنده آتیده کی مطالعده بولونیور : « سلطان محمد غایت فعال ، هرشیده بر آتشپاره ایدی ؛ ارباب لیاقت و کمالی تقدیر ایدردی ؛ ذاتاً کندی ده بر ادیب ایدی . اسکندرکبیر ، او کوست ، قسطنطین و تهئودوز کی ذواتک حیاتنی تدقیق ایدر ؛ آندری چمک ، ساحه حکومتی آنلردن زیاده توسعیح ایچون هر درلو و سائطی آرار ، متادیاً تحری ایدردی . » کذا پاپا ایکنیجی پی ده استانبول فاتحیک ذی حیات و جسم بر تصویرینی بر ایکی سطر له خلاصه ایلکده در ؛ فقط (تاسیت) لک (جرمانیا) تاریخنی یازدیغی صردهه یاپدینی کی پاپانک ده بونی یازمقدن مقصدی ، دسائیں سفلیه و منافع خسیسه ایله مشغول و مناقشات داخلیه ایله معلول اولمغله برابر استانبولک فتحی ، ایتالیانک و بتون ممالک غربیه نک ده فتحنے براشتارت و بر تهدید دائمی اولدینی هنوز ادرالک ایتمیور کی کورونن ایتالیان عالمی ایله خرسیانلغه اقسام متابقیه سی ایچون بروسیله ارشاددن بشقه برشی دکلدي .

یورولق بیلمز برفعالیته مالک اولان فاتح سلطان

محمدك مدت حياننده ائ زياده سوديکي اوچ شى واردى :
 حرب، مطالعه، و بردە كندىسىنىڭ پاك حقللى اولارق دوچار
 مئا خنده ايديلىسىنە سېبىت ويرن بعض افعال شدیدە يى

عماڭلى قادىخى

[بىرىتىش موزە ئومىدە محفوظدر . ۋائىل بىلەن طرفندىن ترسىم
 اولۇنىشدر .]

ايضاً مدار اولان و كندىسىنىڭ پاك زياده مجلوب اولدىيىنى
 اذواق، يعنى عشق. فقط فاتحك طبائع شدیدەسى، بالحاصله
 سپاندوزىنۇ ايله مومى اليك بىياناتنە استناداً يازى يازان

رسام بالبینی

۲۵

صوالق

[آبریتیش موزه گومده محفوظدر . ژانتیل بالبینی طرفندن
ترسم او لوونشددر .]

بتون مؤرخلر طرفندن پاک زیاده مبالغه ایدیلشدر ؟ بناءً
علیه بونلره قارشی ژانماری آتشیو لاللونك بیاناتی
اور تهیه قویه رق انلر طرفندن نقل ایدیلن خیالپرورانه
تصنیعاتی قیمت حقيقیه لرینه تزییل ایتمک اقتضا ایدر .

فاتحک حرص جنگاورانه‌سی فتوحات بی‌نها یه‌سیله
ثابتدر ؟ هطابعه‌یه مراقب ایسه مکتبه‌ر تأسیس ایلسی «
عثمانی واجنبی علمایه معاشر تخصیص ایتمسی ، علو
جنابنه مظهر اولان ارباب صنایع و معارفی تشویق و ترغیب
ایلسیله آشکاردر . از جمله فیله‌تف ، استانبول فتح
اولوندقدن صوکره جیووانی قریز و لورادن طول قالان
قام و الده‌سی مان فره‌دینا دوریا ایله ایکی کریمه‌سمنک
اسیر اوله‌رق صاتیلدیغنى خبر آلیر آلماز فاتح سلطان محمده
بر مکتوبه بر قصیده یازوب اسیرلرک اطلاقی استرحام
ایله‌مشدر . سلطان محمد در حال اوچ قادینک بلا فدیه
نجات صالحیویر ملینی امر ایتمش و بو اوچ قادین بالآخره
(قدیمه) یه چکلمشلر در .

فرانچه‌زک تأهیانته کوره ، حد ذاتنده تعلمیم و تربیه‌سی
فوق العاده مکمل اولان فاتح سلطان محمد، بش لسان تکلام
ایدر واکلار دی ؟ انلرده : ترکجه ، فارسی ، عربی ،
رومجه ولائینجه ایدی . ترکجه لسان مادر زادی ایدی ؟
دها موزون و دها آهنگدار اولان لسان فارسی بی ، بالذات

انشاد ایلدیک اشعار ایچون استعمال ایلردی . فاتحک اوچنجی شهزاده‌سی بدخت سلطان جم ، بالآخره بولسانده تنظیم اشعار ایتمشدی ؛ سلطان جک دیوانی لسان فارسی اوzerه یازیلان اشعارک اک لطیفلرینی تشکیل ایدر . عربی ، لسان دینیسی ایدی ؛ قرآن کریمی اکلامق ایچون عربی بیلمک لازمدی . معلو مدرکه ، فاتح سلطان محمد تخته جلوس ایمزدن اول فوق العاده حسیات دیندارانه یه مالکدی . روجه ولا تینجه ایسه ، هر نقطه‌سی بالذات بیلمک واکلامق ایستدیکی ولایات مفتوحه‌نک اداره‌سی و مخابرات سیاسیه اجراسی ایچون کندیسنه فوق العاده لازمدی .

سلطان محمد ثانی ماهر بر سیاسی اول دیندن ممالک مفتوحه‌سی محافظه ایمک ایچون اهالی مغلوبه‌نک عادات قدیمه‌سی بردنبره قالدیرمق و انلره جبراً تبدیل مذهب ایتدرمک موافق اولیه‌جغی اکلامشدی . بونک ایچون مشارالیه هر درت سنه‌ده بریکیچری اردوسی ایچون آدینی کنجلردن ماعدا ، فتح اولونان ممالک مختاریت و سربستی ادیانی ده محافظه‌یه اعتنا ایلردی . حضرت فاتح ادیان ساڑه‌ی ده اهمیتله تلقی ایلردی ؟ حتی کندیسنه نصوفه فرط تمايلی ، حقنده بشقه ظنلر

تولید ایلشـدـی [۱] . فقط کندیسی حکومتک پادشاه روحانی و جسمانیسی اولدیغندن دین میـن اسلامه مفتونیت فوق العاده سی واردی . فاتح سلطان محمد جامعـلـر تأسیس ایدرک انلری مدبـب بـر صورـتـه تـزـیـان اـیـلهـمـشـدـی . مشارـالـیـهـ عـالـمـیـیـ ، شـیـوخـ وـائـهـیـ التـفـاتـهـ مـسـتـغـرـقـ اـیـدرـ ، هـرـ سـنـهـ مـکـهـ مـکـرـهـیـ پـاـکـ مـبـذـولـ هـدـایـاـ اـرـسـالـ اـیـلـرـدـی . فاتح سلطان محمد، خاندان سلطنتی اـرـهـسـنـدـهـ استـانـبـولـهـ اـیـلـکـ کـتـبـخـانـهـ تـأـسـیـسـ اـیـدـنـ بـرـ پـادـشـاهـدـرـ . « مـشـارـ الـیـهـ بـورـایـهـ بـیـکـارـجـهـ جـلـدـ اـثـرـ جـمـعـ اـیـتـمـشـ وـ تـفـسـیرـ شـرـیـفـهـ عـالـدـ اوـلـانـلـرـیـ تـأـسـیـسـکـرـدـهـسـیـ اوـلـانـ جـوـامـعـکـ هـرـ بـرـیـنـهـ تقـسـیـمـ اـیـلـهـدـیـ . بوـ اـنـرـلـرـکـ قـسـمـ اـعـظـمـیـ مـؤـلـفـلـیـنـکـ خطـ دـسـتـیـ اـیـلـهـ مـحـرـرـ اوـلـوـبـ جـوـامـعـ مـذـکـوـرـهـنـکـ هـرـ بـرـیـنـهـ مـأـمـوـرـ مـعـلـمـلـرـ بـرـ مـرـجـعـ تـشـکـیـلـ اـیـلـکـدـهـ اـیـدـیـ . » [۲]

[۱] هـامـهـرـ ، جـلـدـ ۳ـ ، صـ ۲۹۵ـ

[۲] « تـرـکـیـهـدـهـ مـوـجـودـ اـدـیـانـکـ کـافـهـسـنـهـ مـخـصـوـصـ کـلـیـسـالـ بـولـنـسـنـهـ مـسـاعـدـهـ وـارـدـرـ . زـیـراـ تـرـکـلـرـ ، تـرـکـ اـصـوـنـجـهـ یـاشـامـهـ کـیـمـسـهـیـ اـجـیـارـ اـیـتـزـلـرـ ؛ هـرـ کـسـ اـیـسـتـدـیـکـ کـبـیـ یـاشـایـهـبـیـلـدـ . اـیـشـتـهـ تـرـکـلـرـ دـاـئـمـاـ عـظـمـتـ وـشوـکـتـ حـالـنـدـهـ بـولـنـدـیرـانـدـهـ بوـ نـقـطـهـدـرـ . زـیـراـ تـرـکـلـرـ بـرـ مـلـکـتـیـ فـتـحـ اـیـتـکـارـیـ زـمانـ اوـ بـلـکـتـکـ اـطـاعـتـ اـیـتـسـیـ آـنـلـرـ اـیـچـوـنـ کـافـیـدـرـ ؛ اوـ مـلـکـتـدـنـ وـیـوـکـوـ آـلـقـدـنـ صـکـرـهـ اـهـالـیـنـکـ عـادـاتـیـلـهـ هـیـیـجـ بـرـوـقـتـ مـقـیدـ اوـلـازـلـرـ، آـنـثـیـوـلـلـوـ ، تـرـکـیـهـ تـارـیـخـیـ .

حکومت وسیعه سنه بولونان اچنیلر هائی دین ایله
هتدین اولورلر سه اوسلو نلر داڭما ساواتا حمایه اولونورلر
وحتى دنیله بیلیر کە ، سائز ممالک خرستیانیه ده متمکن
هوسو بىلدەن دەها عظیم بىحرىتە ئائل بولونورلاردى .
اوزمانلار، فاتحک خرستیانلاره فوق العادە آثار حمایت کارانە
ابراز ایلدیکى بىلە ادعا او لىنىشدى ؟ حتى سپاندو زىيتو ،
حقیقت واحتمالاتى بىستۇن تجاوز ایدەرلە حضرت فاتحک
ختام عمرىنە طوغرى تصاویر اعنە يە احترام ایلدیکىنى
و تصاویر مذکورە او كىندە دائئما لا مېھل ياقدىر دىغىنى
تصدىق اىتەمكە برابر روایت ایلەكە قدر افسانە
پورلەكى ايلرى يە واردېمىشدى . حقا يق تارىخى يە ، ذوق
سليمە كلىيامغا يير اولان بوم بالغە لرلە اساسى ، فاتح سلطان
محمدك استانبول پطريقي جنادیوس ایله دىساتىر دين
عيسىو يە دائر وقوع بولان مناظراتىندن نشأت اىتمىش
او لىسە كىركدر . بوم ناظرات ايسە آنجق فاتحک فىكر
تېجىسىنە واعتقادات شىخىيەسى ایله اصول ادارە حکومتىك
نتايىجى اراهه ايدن افكار مساحە كارانىسى دلات
ايدە بىلیر . حتى پاپا ايدىكىنچىپى ، خرستیانلىقى و واقتىزى
قىبول ايتدىكى تقدىر ده كىندىسىنە غرب ايمپراطورلۇغى
تکلیف اىتكى اىچون فاتح سلطان محمدە او معهود
مكتوبى يازدىنى زمان ده هيچ شېھە سىز بوكى افكار

خيالات پرورانه يه تابع او لمى شدر . فقط بو شاعر پاپا ،
وهم و خيالات عنديه سنك بوشاغى بالآخره كىندى ده
تىجريه ايتىش — و سلطان محمددن بومكتوبه جواب
آلاماينجه — متسللى اولمۇق ايچون اكا كىندىسى جواب
او يدىرى مغە مجبور او لمى شدر [۱] .

فاتح سلطان محمد ، دىنلىك احکام منيفه سنه
فوق العاده رعايت ايمىكلە برابر اذواق و احتراصاتى ده
فدا ايلزدى . حكومتىك پايتخت جدیدىنده كى خوارقى
كورر كورمىز كىندىسىنده حاصل اولان والى الابد پايدار
قالان ذوق صنعتله سرايىنه تابولور ، هيكللىر و مدارىلەلر
جمع ايدىدى . فقط و فاتنە يىرىنە كچن اىكىنجى
شهرزادەسى سلطان بايزىد فوق العاده متعصب او لىيغىزدىن
پدرى طرفىدىن جمع اولونان تابولولە ساڭ آثار صنعتى
چارشىلرده صاتىرىمىشىدى . او زمان بونلرهپ آوروپالى

[۱] سلطان محمدك بوجوابنىامەسى پاپا اىكىنجى پى نك
مكتوبلىرى ميانىنده مندر جلدە حتى او دورىدە عمانلىلرك او روپاده
حصوله كىتىرىد كارى دهشت هر كساك اندىشەسى موجب او لىيغىزدىن
بو كېيى مكتوبلىرى مكتىبلە قدر انتقال ايلشدى ، بو خصوصىدە ئىل
يازمهسى ايىك و ئيقە واردىركە بونلە فاتحىدىن پاپا يە وبىپادن فاتحە
كوندرىلن ايىك مكتوبىدىن عبارتىدە . فقط بو ايىك مكتوب دە
او فماڭلار مكتىبلە بولىلە بر موضوع او زرىنە يازدىرى يالان ايىك
مسودەدىن بشقە بىشى دىكىلەر .

تاجرلر طرفندن صاتین آلمش ، خرسنیان ارباب
مراقنک قولکسیونلرخی تزین ایلشدر. از جمله بو کون
سیر هازى لایارک الند بولنان سلطان محمد ئانى تصویرى
استانبولدن چیقارلمىش ووندىكىدە برانکلیزك اوغلى طرفندن
واندورى عائله سندن بربورج مقابىنده آنلقدن صوکره
مومى اليهند ده ١٨٥٦ سنه سندە غير معلوم بروطاقم احوالىن
صوکره بومشهور سياح طرفندن صاتين آلمشدر. كرك
اثر صنعت اولىق و كرك بروئيقه تصویرى يەدن عبارت
بولۇنق اوزىزه فائىخ سلطان محمدك ايى نقطە نظردىن حائز
قيمت اولان بو تصویرى ، زمانىزه قىدو انتقال ايدن
رسمىلرك اك موتو قىدر .

ثاتيل بالليني فائىخ سلطان محمدك متعدد دفعەلر ياغلى
بويارىمىننى وجودە كتىرىشدر ؟ بورسىمىلدن بىرىنى پول
رۇو صاتين آلمش و (ئۇلۇزىيا ويروروم ايللوستريوم)
نامنده كى ائرىنلەك مختلف طېھىلرندە برقۇپىيە سنى نشرايمىشدر .
اصل تابلو يەكلەنجە: بوتابلو ياغائب اولىش وياخود محو ايدىشدر ؟
زира ١٨٢٥ سنه سندە لورد نورطويچە ، رەنو عائله سى
طرفندن صاتىلان رسمك بوتابلو اولدىيى قبول ايتىك
اصلا جائز اولەماز ؟ چونكە بوتابلونك و ثوقىتى مقتدر
منقدىلر طرفندن صورت قطعىيەدە تىكىنذىب ايدىشدر .
كىذا لایارک قولکسیونىندا كى رسمىدە (ئۇلۇزىيا) دەكى

رسمك اصلی دکلدر ؟ و بورسملر آرد سندە هىچ بى مناسبت
 يو قدر . حتى (ئۇزىيا) دەكى رسم ايلە (عثمانلى ايپرا -
 طورلىنى ومنشائىنك تارىخى عمومىسى) نامىلە ١٦٠٠
 سنه سندە وندىكىدە طبىع اولونان ائرده سانصو وينو طرفدن
 پول ژووه ايچۈن اعمال اولونان مەدائىدە بىرىندىن بىستۇن
 فرقىيەدر . (ئۇزىيا) نك مختلف طېغلىرنىدە فاتح سلطان
 محمد ، باشندە يوقارى طوغىرى مەدور بىصارىق اولدىنى
 حالدە صاغدىن صولە طوغىرى ياندىن ارائە ايدىلشىدر .
 بورسەمە ، فاتح سلطان محمدك آرۇسندە ياقەسى دورىك ،
 كوكى آچىق ، آلتىدىن دوكمەلى چاكت كورۇن كوركاي
 بىر قفتان واردە . صاغ الندە ايسە صاپنەكى دىكىنلىرىن
 اكلاشلىقىنە كورە بىچىچىك ، هىچ شېھى يوق بىركل
 بولۇنيور ؟ صول قولى وجودىنە طيانىش و بىلەنە طوغىرى
 بوكولىش ، الندە بىسلاحلەق بىضەسىنى طوتىور كى كورو -
 نىور . سىياسى سرتىجە ، صقالى چوق ، بىقلرى او زوندر .
 سانصو وينونك بىجمۇعە سندە ايسە بالىعكىس فاتح سلطان
 محمدك اوچ رابى كوسىرلىشىدر ؛ باشندە حضرت فاتحك
 سرپۇشلىرىدە وقوعە كىتىرىدىكى تەدىيلاڭتە كورە يوقارى
 طوغىرى اسطوانى بىصارىق واردە ؟ صقالى ، بىقلرى
 كى چوقدەر . رسم ، او موزلە حذا سندە اعتباراً كىسىكىدە .
 ١٥٥٣ سنه سندە كىلىيۇم رووپىل طرفىدىن ليوندە نشر

ایدیلن (پرومپ تو آریورم ایقونوم) ده حکوک بولونان

نهودوزستوننک منظره عمومیه سی

سلطان محمد مدالیه سی ایسنه هیئت عمومیه سی والبسه رله

طرز ترتیبی جهتیله ژانریل بملینینک تصویرنی آکدیریور
 ایسه‌ده بومدالیه نک قطعه‌سی عایت کوچولمش وشمیشی
 ایسه نسبتَ قبا حک ایدلش او لایغندن بوخصوص صورت
 قطعیه‌ده تصدیق اولوناماز . روویل ، قارئنه خطاباً
 یازدبنی هتدنه‌ده ، مجھووعه‌سنه قویدینه بورسملرک قطعیاً
 موثوق اولدیغنى بیان ایدرگ زمان ، سن والدـه ایله صنعتکارک
 مودانی وجوده کتیرمک ایچون آزچوق برهمت ابراز
 ایتمی بینته‌کی فرقلدن طولانی اکثریا عین شخصک
 تصویرنده مشاهده اولوناجق فرقلری ده ایضاح ایلشدرا
 ایشه، (قرنولوزی قوله) نامیله علی العموم معلوم اولان
 ازده بر عصر صوکره نشر ایدیلن مدادیه ، بومدالیه در .
 بو اسارک مجھووعه‌سی ایچون ته تو دوردو بری طرفندن حک
 اولونان رسمه کانجه ، بورسملک شمدی یه قدر موجود
 رسملرله هیج بر مناسبتی بوقدر . بورسملکه یوز یاندن ،
 صولدن صاغه طوغر بدر ؟ باشنده بیوک بر صاریق ،
 ارقه‌سنده یوقاریده ذکری کچن رسملرده کی یقه‌سی
 ده ریک بر قفتان واردرا . کمال دقنه دوزه لتیلن صقالی ،
 بیقلری کی مبذول ، بروني شـاهـنـی ؟ سیانک هیئت
 عمومیه‌سنده برشدت حس اولونیورسـهـدـه ، عین زمانده
 غیر شخصی برماهیت ده حس اولوندیغندن بوحال انسانی
 رسملک اویدورمه یا پیلدیغنه ذاھب ایدیور .

اکری پسپووسی لادیسلاس پیرکه طرفندن ژوزه ف
حامه ره ویریان و موئی الیه طرفندن ده (تاریخ دولت عثمانیه) مک
ایتالیانجہ ترجمہ سنک برنجی جلدینک باش طرفندہ نشر
اولونان رسمک و ثوقيتی حقنده شہہ وارد ره بور سمه
فاتح سلطان محمد صولدن صاغہ طوغری یاندن تصویر
ایدلمشد ره پوزنده ، اوست دو داغنده چیقان خفیف بر
بیقدن بشقه صقاله دلالت ایدر بر شی یوقدر . بو رسم ،
البسه یه متعلق تفریاندن ماعدا آرموننده هیچ بر مناسبت
موجود او لمیان بالاده مذکور رسملردن ده بسبتوں بشقه دره .
ترکیه یه متعلق آثاری ویا تاریخنگری مصودر یا پعیق
ایچون اون آلتیجی ، اون یدنجی و اون سکزنجی عصر لردہ
یا پیلان فاتح سلطان محمد رسملرندن دها بر چو قلرینی ذکر
ایتمک قابل ایسه ده ، بوندن اساساً هیچ بر فائده حاصل
اولا ماز . معما فیه ردوسن محاصره سنه داڑه موجود یازمه
اثره نظرآ وجوده کتیر بان (پیه ر او بو سک تاریخی)
نامنده کی اثرنده پ . بو هور طرفندن نشرا اولونان رسمی
ذکر ایتمدن کچھ می چکم ؟ بو یازمه اثر او زمانلر پاپانک
خارجیه ناظری کیلیوم قاؤرزوون طرفندن ردوس
شوایله لکننہ تقدم اولنیش و وقیله پارلمنتو مدعی عمومیسی
دو هار لا یک کتبیخانه سندہ بولونیور کن الیوم پارس کتبیخانه
دلیسته وضع ایدلمشد . بو رسم ، حقیقته غیر موافق

اولارق صرف خيالدن وجوده كتيرلش او لدیني جهتمله
انجق خاطره قىيلىندن اولق او زره ذكر ايديله بىلىر .
كذا دوقلونك برازى ايچون بولىنى (!) نك تابلوسنه
نظرأ ئاز دو وورت طرفىدن ۱۸۷۰ سنه سنه نشىر
ايديلين فاتح سلطان محمد تصويرى ده بوقىيلىندىر .

فاتح سلطان محمدك ژانتىل بالىينىدىن صوکرەدە ياغلى
بويارسىمى يابىلىمشدەر . فلىپ قومتەن، فاتح سلطان محمدك
عظمت و متناسىلە پىرايدار بر تصويرىنى كورمەش او لدیني
(خاطرات) نده ذكر ايدرك دىبوركە : «سلطان محمد
غایت عاقل و شجىع ، قوه فكريه و عقليه سىندىن زىادە
شىجاعتى استعمال ايدن بىپادشاھدر ... فاتح يكىرى اوج
ياشىندە استانبولى فتح ايتىشىدر ... فاتحك بوياشد يابىلىمش
بر دسمى كوردم ؟ بورسمدن مشار اليك افكار عاليه
صاحبى بىزات او لدیني تمامًا اكلاشىلىيور .» فلىپ دو پر خام،
۱۴۷۶ سنه سندە وندىكىدە نشىر اولۇنان (سوپەلەمان طوم
قرۇنىقاروم) نامىندە كى اثرىندە سلطان محمدك ياغلى بويار
بر تصويرىندن بىحث ايتىكىدەدر ؟ هو مىاليك بورسەم حقىندە
اعطا ايديكى معلومات مدققاھە و واضحەدەن ، لا يارك
قولسىيەنندەكى ژانتىل بالىينىك رسمى ايماك اىستىدىكى
آكلاشىلىيور . فلىپ دو پر خام فاتحىندن بىحث ايدرك دىبوركە:
«فاتحك تصويرى كىندىسەنە تمامًا مشابەدەر . فى الحقيقة فاتحك

کورونشی غایت مهیب و مدهش، کوزلری مهابتی، خصوصیله برینه باقدانی زمان باقیشی یان و دهشتی ایدی . بروني، اورته طرفی کنیش اولانی غایت حالده دوداقلری اوزرینه ماڈل . جبهه سی ضعیف، ینا قلری چقور، لونی پاک صاری، وجودی غایت متین و عصی، نیمه سی غایت مقاومتی ایدی ... » شو بیان اونان طبایع ژاندبل بللیفی طرفدن ترسیم اولونان لوحه یه فوق العاده توافق ایدیور ایسه هده بو بابده بلا قید حکم قطعی اعطاسنه هساعده بر وضو حی حائز دکادر . فاتح سلطان محمد ک صاغلغنده و یا وفاتندن بر قاج سنه صوکره پاپلوب الیوم معلوم اولان سائر رسملرینه کانجه، بو رسملر هیچ بر ماهیت و نوق حائز اول مدیغندن بونلر يالکز خاطره قبیلندن اولق اوزده ذکر ایدیله بیلیر . مثلا بر لین رسم قاینه سنه (آل غران تورقو) نامیله محفوظ اولوب موسیو لیمان طرفدن نشر ایدیلن رسم، صوک بیزانس ایدیپراطوری یدنچی ژان پاله بولوغك رسمندن بشقه بر شی دکادر ؟ ژان پاله بولوغك ویتوره پیزانو طرفدن اعمال اولونان مدالیه سی معلومدر . موسیو لیمان دیبور که : « غالب ایله مغلوب شو صورتله مبادله وظائف ایتمش اولیورلر . ایتالیالی حکائی، جهالت صفوت پرورانه سی قئیزیله بیزانس ایدیپراطوری عثمانلی فاتحی ظن ایتمش و کندیسنه

نمونه اتخاذ ایلدیکی مداریه حقنده بو نانیلرک ویردیکی تعریفانی ده عثمانیلر طرفدن ویریله بیله جمک تعریفات کبی آکلایده مامشددر. مومنی ایله یالکنر شونی بیلیوردی که، رسمنده کی شخص استانبولک حاکمی ایدی، وبو شخصت ده سلطان محمد اولمی کندیستجه طبیعی ایدی. » کذا هارمان شهده ل طرفدن وجوده کتیریلوپ (قرونیقون نورنبرگن زه) نامنده کی ازده ۱۴۹۳ سنه سنه طمع اولنان سلطان محمد نانی تصویری ایله ۱۴۸۰ سنه لرینه طوغری آلمانیاده اعمال اولنان دیکر امضاسز بررسمنده ینه زان پاله نولوغ مودل اتخاذ او لو نمشددر. کذا آراس کتبخانه سنه فاتح سلطان محمدک اوچنجی شهزاده هی شهزاده جمک ده بر تصویری واردکه، بورسمنک یاندن کورونشی برلین هوژه سنه کی سلطان محمد تصویرینه فوق العاده مشابهدر. یالکنر صاریغک شکلی بر از مختلف، صقالک و صاحلرک وضعی اولدیچه متبدلدر. بکا اویله کلیورکه، آراس کتبخانه هی ایله برلین هوژه سنه کی رسمندرک ایکیسی ده عین صنعتکارک اثر صنعتیدر؟ فقط سلطان جمک تصویری یانه یازیلان تعریفاتک او صره ده یازیلوپ دها صوکره یاز لمدینه با قاییرسه، طرز تصویرده کی اسکیلکله برابر هر اینکی رسمنک ده اون بشنجی عصر او آخرینه طوغری ترسیم او لو ندینه اکلاشیایر.

سلطان محمد کرک برحس تجسسکارانه یه تابع
اولدیغندن و کرک ژانتیل بلینینک حسیات وطنپورانه سنی.
کمال نزاکتله تلطیف ایتمک ایستدید گندن اولمالی که مشارالیهدن.
مسقط رأسنک ده برتابلوسنی ایسته مش و دها صوکرده.
کندیسنه رسمنی ایسته مهیه رک و بورسمک مشابهت.
فوق العاده سنی عادتا خارقه عد ایلشدی . بلینی ، فاتح
سلطان محمد ایچون سرای ارکان مهمه سنک ده رسملرینی.
یا پمشددر . کذا فاتح سلطان محمد ، دوچار ضعف و متاعب
اولان حواسنی ایقاظ ایچون حظ آورانه رسملره محتاج
اولدیغندن بلینی فاتحک خصوصی دائرة لرینی تزین ایچون
بوکی متعدد رسملرده وجوده کتیرمشدر .

فاتح سلطان محمد ، رسمنی یا پدینی کیمسه لرک خطوط
وجهیه سنی بلینینک نه درجه بردقت و صحنه ترسیم
ایلدکنی اکلامق ایچون اکا بعضاً حسن و آنی کندیسنه .
خبر ویریلن کیمسه لری ده کوندرایدی . سلطان محمد
اولا رسمنی سیر ایدر ، صوکره اصلارینی قویه لریله .
مقاسه ایتمک ایچون نودللری جلب ایتدیرردی . برکون
حضرت فاتح ، ژانتیل بلینی یی چاغیره رق : « سکابر درویش .
کتیره جکلر ، انک بررسمنی یاپ . » دیر . ژانتیل بلینی
امر پادشاهی یه درحال اطاعت ایدر ، ورسمنی اکمال ایدر
ایتمز حضور پادشاهی یه تقديم ایلر . فاتح ، وقتیله بو

درویشک بدستانه بر صره اوستنه او طوروب افعال
معظمه سی حقنده قصیده‌لر او قودیغى ایشتمش، کندیسنه
خفیاً خبر کوندروب صوصدیرمەش، صوکره ده رسام
باليينى يه درويشك برسمنى يابدیرمۇ جانى ایستەمش ..
باليينى رسـمـى حضرت فاتحه تقديم ايدنجـه، فاتح رسـمـه
باقار وکال دقتله تماشـا ايتىدكـدن صوکـره دـيرـكـه :
— ۋـانـتـىـلـ، بـىـلـىـرـسـكـ كـهـ حـقـيـقـىـ سـوـيـلـهـ مـكـ شـرـطـىـلـهـ
هـ نـهـ اوـلـورـسـهـ اوـلـسـوـنـ سـوـيـلـهـ كـهـ مـسـاعـدـهـ اـيـتـىـشـمـدـرـ ؟
سوـيـلـهـ بـقـامـ، شـوـآـدـمـ نـيـهـ بـكـزـيـيـورـ ؟
— شـوـكـتـپـنـاهـ، مـادـامـكـهـ ذاتـ شـاـهـانـهـلـرـيـنـهـ سـرـبـسـتـجـهـ
ادـارـهـ اـفـكـارـ اـيـمـكـلـكـمـهـ مـسـاعـدـهـ بـىـورـيـلـيـيـورـ، اوـ حـالـدـهـ
سوـيـلـيـيـمـ، بـىـنـدـهـ كـزـكـ فـكـرـمـجـهـ بـوـآـدـمـ بـرـجـنـوـنـدـرـ .
— پـكـ طـوـغـرـىـ . باـقـ، عـلـأـمـ جـنـتـ كـوـزـلـنـدـنـ
نـصـلـ بـلـىـ اوـلـيـيـورـ .

— فقط شـوـكـتـمـأـبـ ، بـزـمـ طـرـفـلـرـدـهـ ذـهـ بـوـيـلـهـ بـرـ طـاقـمـ
آـدـمـلـ وـارـدـرـكـ بـرـ صـرـهـ اوـسـتـنـهـ اوـ طـورـوـبـ رـجـالـ
مـخـتـلـفـهـنـكـ مـدـايـخـىـ اوـقـورـ طـورـلـرـ؛ ذاتـ شـاـهـانـهـلـرـىـ كـهـ
بـودـرـجـهـ عـلـوـيـسـكـنـ (زـيـرـاـ اـسـكـنـدـرـكـ بـىـلـهـ مـوـقـقـ اوـ لـامـدـىـنـىـ
فتـوحـاـتـهـ نـائـلـ اوـلـشـىـكـنـ) نفسـ شـاـهـانـهـلـرـىـنـكـ مـدـحـ
اوـلـونـسـنـىـ آـرـزوـ اـيـمـىـشـكـنـ بـنـىـ مـتـحـىـرـ اـيـدـيـيـورـ .
بـونـكـ اوـزـرـىـنـهـ فـاتـحـ شـوـ جـوابـيـ وـيـرـدـ :

— بوآدم فکرًا سالم اولسنه اپدی ، طرفندن
مدح اولوئنگی آرزو ایدردم ؛ فقط برمجنونک حقمده کی
هدایخنی هیچ بروقت آرزو ایتمم .

بونک اوزرینه وندیکلی رسام : « ذات شاهانه لری
بودرویشی لطفاً سائر درویشلره شیخ نصب بیورسه لر . »
دیمه استرحاماتده بولونمش و سلطان محمدده ژانتیل
بلینینک بو آرزومنه موافقت ایتمشددر .

واسارینک روایته کوره ، ینه بر دفعه سلطان
محمد ژانتیل بلینی یه کندی رسمی ده یا پوب یا په میه جغی
سؤال ایتش . بلینی جواباً بونک پک قولای اولدینی
سویله مش . بر آینه قارشیستنده رسمی یا پوب بر قاج کون
صوکره فاتحه کتیرمش . سلطان محمد بورسمک فوق العاده
بکزه بیشنه حیران اولمش ورسامک بویله بر خارقه وجوده
کتیرمکه موفق اولمنی سحره حمل ایلشددر .

ژانتیل بلینی ، سلطان محمدک مخالفتی ایله مشرف
وسرای اکابر رجالنک حمایه و معماونته مظہر اولارق
وقتی سراایده ترسیم ایلدیکی رسملر والک شایان حریت
نمونه لرینی تماشا ایلدیکی بیزانس صنایعی تدقیقه حصر
ایلیوردی . مثلاً ته تؤدوز ستونتی بو اشناوه ترسیم ایتش
وبورسم ژانتیل بلینی سایه سندنے زمانزه قدر انتقال
ایلشددر .

عورت پازارنده آرقادیوس طرفندن بنا اولونان بوستون، يوز قرق قدم ارتفاعنده اوlobe آرقادیوسك سیتلره قارشی احراز ایدیکی مظفریتلری کوسترر قبارته رسملرله مزین اولدیغندن « تاریخی ستون » نامی آمشدی . صور زمان ایله بوزولارق حرکات ارضیه تأثیریله خرابه يوز طوتان بوستون ، ۱۶۹۵ سنه‌سنه هدم ایدلشدر . ژانتیل بلیینیک ، آثار عتیقه والبسه نقطه نظرندن فوق العاده قیمتدار اولان رسملری اون یدنچی عصرده فرانسه‌یه انتقال ایمشد . پ . منه‌تریه ، ۱۷۰۲ سنه‌سنه بو رسملری اون سکز لوحه اولارق حک ایتدیرمش و بوررسملر او تاریخندن اعتباراً متعدد دفعه‌لر طبع اولونمشدر . رسملرک اصللرینه کاتجه بونلرک نه اولدیجی معلوم دکلدر .

روایته کوره بونلرک اصللری پارسدہ صنایع نفیسه کتبخانه ملیسنه محفوظ ایش ؟ فقط بو معلومات طوغری دکلدر . بو کتبخانه‌ده يالکزا اصللرک بر قوپیه‌سی واردر ؟ و بو قوپیه‌لرده اون آلتیجی عصرک اوخرنده ویا اون یدنچی عصرک بدایتنده ترسیم ایدلشدر . اون آلتیجی عصره قدر چیقا بیلن بر قوپیه‌ده لوور موزه سنده بولونیورکه بونی‌ده رسم ایدن با یستافرانقو در . مؤرخ ژوزه ف هامه‌رک روایته کوره لوران

دومه دیچی استانبولك آثار عتیقه سنی رسم ایلکه ژانتیل
بللينی بی مأمور ایتمش ایمش؛ فقط عالم مؤلف، بومعلوماتی
نرهدن آلدیغئی مع التأسف ذکر ایتمیور؛ حال بوکه لوران
دومه دیچی ایله مشغول اولان مؤلفلرک آثارنده بویله
بر معلومات یوقدر. کذا لوران دومه دیچینک فلورانسہ
کتبخانه مليسندہ حفظ اوراقی آرہ سندده بوکا دائیر
هیچ بر اماره یه تصادف اولوناماز؛ مع ما فيه بحوال غیر
مکن ده عد ایدیله هنر؛ زیرا، معلوم اولدینی اوزره،
ژانتیل بللينی استانبولده بولوندینی انساده آنطوان
دومه دیچی ده حکومتی طرفدن مأموراً استانبولده
بولونقدہ ایدی.

پاززی حرکات اتفاقیه سندن صوکره ژولین دومه.
دیچینک قاتلی برناردو باندینی ایتالیادن مفارقت ایدرک
استانبوله التجا ایلکه موفق اولمشدی. فاتح سلطان
محمد، لوران دومه دیچی بی فوق العاده تقدیر ایدیکنند
او زمان باندینی بی توقيف ایتدیرمش و فلورانسہ حکومته
بیان کیفیت ایدرک قاتل ایچون هر نہ صورتله آرزو
ایدرلرسه تطیق عدالت ایده جگنی بیان ایلشدی.
فلورانسہ حکومتی بونک اوزرینه درحال بک اوغلنده
مقیم قونسلوسی لوره نچوقاردوچی یه تحریرات کوندرمش
وجمهوریته قارشی اخیراً ابراز ایلدیکی آثار التفات

پرورانه‌دن طولایی حضرت فاتحه‌غايت صمیمی برصورتده عرض تشكرات ایلسنی و ذات پادشاهیلرینه عرض منتداری ایدرک قاتل حقته ایجاد ایدن افکار و نیاتی بیان ایمک اوزره درحال خاکپای شاهانه‌یه اعزام اولونه‌جق هیئت مخصوصه‌مک ورودینه قدر محبوسک محافظه‌سنی استرحام ایتمسی بیان ایلشده . ۱۱ تموز ۱۴۷۹ تاریخنده آنطونیو برناردي دومه‌دیچی دولت عثمانیه سفارته تعین اولونمش و توظیف ایدلریکی مأموریتی ایفا ایمک ایچون او آیک ۱۶ نجی کونی فلورانسه‌دن حرکت ایلشده . آمش اولدینی تعلیماتده ، حضور شاهانه‌یه چیقمسی و مدیون‌شکرانی بولندینی الطاف لاتحصادن وبالخاصه‌ده آسایش عمومی‌یی اخلال ایدن قاتل هنفور بر ناردو باندینی‌یی توقيف و حبس ایتدیردکلرندن طولایی جمهوریتک و فلورانسه خلقنک حسیات منتدارانه‌سنی عرض ایلسی خلاصه^۱ بیان ایدلشده . مومنیه ، حضرت فاتحden متهماک تسليمی طلب ایده‌جک و قاتل ممکن اولدینی قدر بر سرعتله تحت الحفظ فلورانسه‌یه کتیره‌جکدی . تعلیماتک قسم متابقیسی فلورانسه تاجرلرینه متعلقدی ؟ سفیر بو تاجرلر ایچون حضرت فاتحک لطفی استرحام ایلیه‌جکدی .

آنطونیو برناردي دومه‌دیچی آغستوس اواسطه

طوغری استانبوله کلدى . حضرت فاتح مومى الیهى التفاتکارانه بر صورتده قبول ایدرک کندیسنه محبوبی تسلیم ایتدی . سفیر تشرین ثانی نهایته قدر استانبولده قالدیغدن بواسته ایله ایکی آی قدر ژانتیل بلینی یی کوره بیلدی . احتمال که آثار عتیقه یه مراقب هرسکیجہ مسلی اولان لوران دو مهدیچی ، وندیکلی رسامه بر شی سپارش ایلمکه آنطونیوی مأمور ایتمش و رسام بلینی ده ته نودوز ستونی مشارالیه ایچون ترسیم ایلشدی ؟ مع ما فيه بوصرف برفرضیه دن عبارت او لوپ شمدی یه قدر معلوم اولان هیچ بر وثیقه ایله ثابت او لماسدر . فقط ژانتیل بلینینک ده سائر فقاوسی کبی کندی ذوق صنعتکارانه . سنی تلطیف ایچون کندیسنه چه فائدہ لی کوردیکی آثار عتیقه نک قوییه لرینی آلدیغه وبالآخره تا بلورینی وجوده کتیر مک ایچون ایشنه یارایه بیله جک بر چوق ه تو درده بولوندیغی کبی بونی ده او صورتله یا پدیغنه قائل او ملق دها موافق او مازمی ؟ خصوصیله بو طرز تأویل ده ا زیاده اغلب احتمالدر ؟ زیرا وصیتامه سنک بعض موادندن ده اکلاشلیدیغی و (ایتالیای شمایلده تاریخ صنعت ترسیم) نامنده کی اثر مؤلفه بینک ده بیان ایلدکاری وجه ایله ژانتیل بلینینک محکومکات عتیقه یی طوپلامق خصوصنده پدرنی یاقوپو دن موروث ذوق نفائیسپورانه سی ده معلومدر .

آنطونیو برنارдинی دو مهدیچی ، زنجیرلره باغلى
محبوس ايله برابر تشرین ثانى او اخرینه طوغرى استانبولدن
مفارقت ايتدى ؟ كانون أولك يد نجفي كونى وندىكە كلدى .
يكرمى دردندە فلورانسە يە عودت ايتدى . يكرمى سكنزندە
ايىسە ، برنار دو باندىنى جنایتى اعتراف ايدىيور
وقومانداناق پنجرە سىنه آصىلمىش بولۇنيوردى . ١٤٨٠
سىنه سى مايسىنك اون برندە دە فلورانسە حكمدارى فاتح
سلطان محمدە بى تشكىر نامە كوندرىيور بى توشكىر نامە دە
حضرت فاتحك باندىنى يى تسلیم ايتىكە ، دكىل يالكىز
فلورانسە خلقنى ، حتى بتون عالم انسانىتى منون ايتىش
بولۇندىيغى بىيان ايليوىردى .

بلىنى يە كلنجە ، او صرف حضرت فاتح ايچۈن
چالىشىيور ، فاتح ايىسە رسام بلىنى يى خصوصى دايرە لرىنى
حظ آورانە رسىملەرلە تزىين ايتىك ويا سراي اركانىنك
رسىملەرنى ياپدىر مقلە مشغول ايدىيوردى ؟ او درجه دە كە ،
آنثىيولەللوتك روایتە كورە ، سرايىدە بومشھور صىنعتكارك
چىرە دست مهارتى اولارق پك چوق طابلو وجودە كلىش
بولۇنيوردى . رسام بلىنى طبىعتە تقلىيدا دها بىرچوق
لوحەلر وجودە كتىرمش و سلطان محمدە بى چوق
قروكىلىنى آمشىدركە ، وندىكە عودتنىدە بى قروكىلىر ،
برچوق نسخەلرى فطاوغرافىلە ويا حك صورتىلە نشر

اولونان مشهور مدارالیه‌ی ترسیم ایتمک ایچون پك زیاده
ایشنه یارامشدرا.

فقط وقایع سیاسیه ، رسام بلینیتک اقامتی تنقیصه
ووندیکه عودتی تسریعه لزوم حاصل ایدیوردی .

مسیح پاشا ، ردوس آطه‌سنی ضبطه بیهوده یره سعی
وغيرت ایلدکدن صوکره شوالیه‌لرک قهرمانلغی قارشیسنده
حرکات محاصره‌ی کمال محجوپیله رفعه مجبوه اولمش
و ۹۰۰۰ کشی تلفات برآقه‌رق ۱۵۰,۰۰۰ یاره‌لی ایله برابر
عودت ایلشده (۱۸ اگستوس ۱۴۸۰) . مسیح پاشا ،
خبر فلاکت و هزیمتی حضرت فاتحه بیان ایچون استانبوله
کلش و بو هزیمتی باشی ایله تلافی ایده جکنندن دوچار
هراس اولمشده ، برکت ویرسین که ۱۱ اگستوسده کدک
احمد پاشانک (اوطرانت) ی هجوم ایله ضبط ایتمی حضرت
فاتحک حدت و غضبی تسکین ایتمش ، حضرت فاتح مسیح
پاشانک عن لی و کلیولی سنجاغنه نقل مأموریتی ایله اکتفا
ایلشده . فاتح سلطان محمد ، اردوسنک مغلوبیتندن دوچار
حدت اولارق ردوس محاصره‌سنه بالذات مباشرت ایتمک
ایستیور ، بونک ایچون ده اوچیوز بیک کشیدن زیاده
عسکر جمع ایدیور ، شهرک سورلرنده کید آچق ایچون
ترسانه‌لرنده خارق العاده جسماتده طوپلر دوکدیر -
ییوردی . احتمالکه ژانتیل بلینی‌ی وطننـه کوندرملک

او زمان خاطرینه کلدى . فاتح ، تشرین ثانینک صولك
کونلرینه طوغرى بالييني يي حضورينه چاغيردي ، وندىكە
كىتمىسنه مساعده ايتىكىنى كىندىسىنه سوپىلەدە . ايفاي
خدمت خصوصىنده كى غيرتى تقدير و مهارت صنعتكارانهسى
غايت التفاتكارانه برسورتە شا ايدەزكە كىندىسىنه هر نە
صورتله آرزو ايدرسە لطفده بولۇنەجغى و عد ايتىدى .
زانىيل بالييني متواضع اولدىغى نسبىتىدە حب منفعىدن دە
أوزاق بولۇندىيغىدن حضرت فاتحه تشكرايتىدەن صوکە
سناتو ايله وندىك حكمدارينه برتوصىيەنامە لطف ايمىسى
استرحام ايلدى . سلطان محمد ، باليينىنىڭ بو آرزووسنى
درحال اسعاف و كىندىسىنه ئايت ذى قىمت هدىيەلر اعطى
ايدرك رخصت ويردى . باليينى يە (بىك) و (پالاتەن قوتى)
عنوانى ويرمكلە برابر صنعت عثمانى يە كورە يايپىلەمش
بو ۲۵۰ ئە كوقلىقىتىدە بى آلتۇن كىردىنىڭ دە احسان ايتىدى كە ،
بو كىردىنىڭ واسازىنىڭ زمانىنە وندىكە زانىيل باليينىنىڭ
وارثلىرى النىدە بولۇنيوردى .

بو ائنادە زانىيل باليينى ، لايارك قولكسىيونىندا كى او
خارق العادە سلطان محمد تصويرىنخ بىتەمڭ اوزرە
بولۇنيوردى .

بو رسميە سلطان محمدكە اوچ رابى كوسىترلىشىدە .
سلطان محمدك باشىندا بى صارىق اولدىغى كې كىندىسى دە

رسام بلييني

٤٩

فاتح سلطان محمد

[ژانتيل بلييني طرفدن اعمال اولونان مداليه‌نگ ايکي بوزى]

کاملاً صقالییدر . متن اثرده کی فطوغرافیه نظرآ حکم
 ایدیله جک اولورسنه ، کوزلرینک فری براز صوغون ،
 برونى پک شاهینى ، يناق کیکلری چیقیق ، صیق بیقلری
 آغزینى تماماً اورتىش ، صقالى اوژون واوجى سیورى ،
 اكس-هسى قالىن ومتىن ، سیاسىنک هیئت عمومىه سىنده
 علام مرض نماياندر . بو رسم ، فاتحک وفاتىن آلتى
 آى اول ياسىلمىشدر ؟ اوئناندە فاتح نقریس علتىك شىتلە
 توبىتلەندەن مىضىطرب اوپىور ، متىن بىنەسى ھەر دىلە
 متابىدىن ، مشغۇلىتىلەندەن ، سوء استعمالاتىن ، قواى
 بىتىبانەسى اىقاظ اىچۇن آلدەنەن بېھلەرنەن متأثر بولۇنىوردى.
 دىنلەبىلەرکە ، سلطان محمد بو ائناندە يورغۇن و بىتاب بر
 انسان كىيدى : اضطرابات جىمانىيەسەنە عنزە و متابىتى ايلە
 غلىه ايدىيوردى . قواى بىنەسى دوچار ضعف اولدۇجە ،
 احتراصات ذاتىيەسى آرتىور كىيدى . فقط آنى ابدياً مەكتوم
 زوال اىتمەك اىچۇن اوافق بر قضا كفايت ايدەجىكدى .
 غربىدە بونى ھەركس اکلامش ، حتى كىندىيەنلىك ياقىندا
 ارتحال دار بىقا ايدەجى بىلە سو يلىنىمىشدى . دومنىق
 راھبىلەندەن جىروانى مانى : « ۱۸۴۰ سەنە سىنده فاتحک
 موفقىيائى كىتدىجە تناقص ايدەجک و حتى كىندىيە دە
 ياقىندا قىرىن فتا اولاً جىقدەر . » دىيە يازمىش و فى الحقيقة
 يو استدللات آز بىزمان صوڭرە قوه دەن فعلە كەڭىشدى .

فاتحک رسمنه شویله بر عطف نظر ایمک بو کا اصلا شبهه
پراقامز. معما فيه شوراسنی ده نظر اعتباره آمالیدرکه ، بو
رسمک هوسیو قروو ایله قالوا قازهله و سیرلا یار طرفندن
نشر ایدیلن قوبیه سنک حاصل ایلدیکی تأثیر، عین رسمک
قطوغرا فیسنے باقیلیدیخی زمان حاصل اولان تأثیردن بسبتون
بشقه در. ژانتیل بالینینک اصل تابلوسی کور مدیکم جهته
بورسمک قطوغرا فیسنی ترجیح ایمکله برابر قطوغرا فی
ایله حکت پیشنهده اولدجھه بر فرق موجود اولدیغی
سویله بیلیرم . قطوغرا فیده صاریغک اسطوانی قسمی
زائل او لمشددر ؟ بیقله صالح بر برینه قاریشه رق آغز ایله
چکه کی کاملًا اور تمشددر. حکمکه کاملًا صالحیزددر ؟
برون ایسه— فاتحک آغز نده دیشلری قلمدیغندن چکه کیه
پک زیاده یاقلاشمک کیدر ؟ یناclar چوکمش ، یناواق
کمیکلری چیقمش ، کوز شدید النظر و کسکیندر ؟ فقط
سیانک هیئت عمومیه سنده قطوغرا فیده کندن زیاده بر
علامت شدت وارددر . قطوغرا فیده ایسه بو طبایع
صحت کسب ملایت ایمک و همان زائل او لمش کیدر .
رسمک صاغ وصول طرفنده استانبول ، قونیه و طربزون
ایپرا طور لقلرینک اوچ تاجی ، یان طرفوردکی چارچوہ ده
ایسه ۲۵ تشرین ثانی ۱۴۸۰ تاریخی ایله ژانتیل بالینی
طرفندن یازیلان یازی کوروکور . هیچ شبهه یوق که

ژانتیل بالینی، استانبولده اقامتی ائنسنده وجوده کتیردیکی آثارک اک مکمل اولان بوصوک اثربنی فاتح طرفندن حضوره قبول ایدلدکدن صکره و عنیمتندن برقاچ کون اول امضا ایتشدر .

بناءً عليه ژانتیل بالینینک تسریع عودتی اک زیاده ردوس محاصره‌سی ایچون تصمیم ایلدیکی سفری بالذات اداره ایتمک خصوصنده فاتح سلطان محمد طرفندن اختیار اولونان آرزویه عطف ایتمک ایحباب ایدر؛ یوقسه فاتحک وندیکلی رسامی سراینده اوizon مدت بولوندیر مغله‌ا حکام شریعته معاشر حرکت ایدوب اهالینک قیل و قالنی تزییده سبیت ویره جکنندن قورقیدیغنه‌دار واساری طرفندن سرد ایدیلن اسبابه عطف ایتمک اصلاً طوغر و اولا‌ماز. ژانتیل بالینینک وندیکه اسباب عودتی‌ حقنده اون‌یدنجی عصرده ریدولفی طرفندن بیان اولونان سبب بوندن‌دها غریبدره مومنی‌الیک بالینی‌حقنده یازمش اولدینی بر فقره‌ده بیان ایلدیکنه کوره بر کون بالینی، بین‌الاسلام فوق العاده حائز احترام اولان ژان باتیسنک قطع رأسنی مصور تابلویی حضرت فاتحه تقدیم ایمش؛ سلطان محمد تابلویی تماشا ایتدکدن صوکره صنعتکارک مهارتی ثنا ایلش ایسه‌ده بونده برخطا ایتدیکنی و بوکی حال‌لرده حصوله کلن تقلصدن طولایی بیون بسبتون خائب اولا‌جق یرده

باشک اوزرنده پاک زیانه چیقیق بر حالده قالمش اولدیغى سویلیمش ؛ بالينى بوملا حظى يه قارشى دوچار حیرت اولونجى، سلطان محمد مطالعه سنك طوغر ولقى اثبات ايچون اسرادن بىرىنى كىيردوب رسامك فارشىسىنده بىوتى اوردىرىمەش، او زمان بالينى باش فى الحقيقة كوكىدەن آيرىلىر آيرلىماز بيونك درحال ايچرى چىكلىكىنى كورمىش . حتى مؤافتك علاوه مقاالت ايتدىكىنه كورە ۋانتىل بالينى بو حرڪت ئۆمانەن دوچار دھشت اولىش وبويلە بر حالڭ بىرگۈن كىندى باشىنەدە كله بىلە جىكىنەن قورقۇب استانبولان مفارقت ايچون هى درلو وسائله مراجعت ايلىش . بوروايت بىلەن احتمال خارجىنە اولىيە بىلە ؟ زира فاتحىك حيات بىشىرە قطعىياً اهمىت ويرىدىكى وطبعاً شىدیدەسى حقىنەدە بىرچوق دليللەر ابراز ايدىكى معلومدرە بونك ايچون فاتح سلطان محمدە عطف اولونان بوحرڪت جبارانەيى وولتهر ، وكييون كېيى ، صورت قطعىيەدە رد ايمەمكىلە براابر يالكىز ريدولفى طرفىن بىيان اولونان شو فترە ايلە زنجىر بىند اسارت اولان پرومەتنەك برا آق بابا طرفىن پارچەلاندىغى مصور پارازىيىس طرفىن ترسىم اولونان تابلو حقىنە سەنەك طرفىن نقل ايدىيان فقرە بىنتىدە كى مناسبتى اخطار ايدە جىكم . او زمان دە رسام ، حالت احتضارك صوك صفحاتى دها حقيقى بىر

صورتده تصویر ایمک ایچون اوله نتلی بر اسیه صاتین آله رق اعدام ایلمش دی . فقط بولاتین محررینک تاریخ وقعه‌ی تحریف ایتمش اولمی حکایه‌نک صحبتی کاملًاً ازاله ایلمکده در . بونکاه برابر میکل آنژده ، او درجه متین بروشیقه‌یه مستند اولماقم اوزره ، ینه بویله بر حرکته اتهام اولونمقده در . حال بوکه ریدولفیدن بر عصر اول کلیش اولان واساری ، مومنی‌الیه طرفندن نقل ایدیلن بو فقره‌یه دائر هیچ بر ایماده بولونمیور . کذا فاتحک بتون احوال شدیده‌سنی رصفوت طفلانه ایله تعداد ایدن سپاندوژینو ایله فاتحک سراینده یاشایان ژان ماری آنژیوله‌للوده بوکا دائز هیچ بر فقره ذکر ایتمیور ؛ حال بوکه ژان ماری فاتحک طبع شداده پرورانه‌سنی بلا تخفیف ذکر و تصویر ایتدیکی جهته ژانتیل بلینی ایله فاتح سلطان محمدک مناسباتی حقنده ویردیکی تفصیلاتدن صکره طبیعی بو حاده‌دن ده بحث ایده جگدی . آنژیوله‌للوبو خصوصده‌یالکن ایکی فقره ذکر ایدیمیورکه ، بونقره‌لری ذکر ایمکی بنده مناسب کوریمیورم ؛ زیرا بو ایکی فقره ، بوکون بیله صورت قطعیه‌ده رد اولونیان بر خرافه‌ی کاملًاً محو ایده بیله جک بر ماهیتی حائزدر . بو فقره‌لردن بری فاتحک فوق العاده سووب نهایت کندینه فارشی اجرا ایلدیکی تأثیرات مضره‌دن قورتولمک ایچون تلف ایتدیردیکی جاریه‌یه ؛ دیکری ده .

سپاندوژیستونك قلمى سايمىسىنده قانلى بىر جنسايت حالنى
تحول ايدن قاون مسئلەسىنە ئادىدر .

بوافسەنەلدن بىرنجىسىڭ اوڭراھب باندەللو طرفىدىن
اشاعە ئىدىلىشىدە . باندەللو نك روایتىه كورە فاتح سلطان
محمد ، ايرەن نامىنە دلپىر بىرجارىيەنك عشق وجاذبەسىمە
مىسحور اولارق رخاوت اىچىنە خمور خواب قالدىغىندىن
جنكاورلەك و حكمدارلق و ظائفىنلىك اهال ايتىكە مجبور
اولور . بويىلە بىر حرڪىتىن طولايى عصىيە حاضر بولۇنان
يىكىچرىلرک قىيل و قالىنى تىسکىن اىچۈن جارىيە يىكىچرىلرک
قارشىسىنە چاغىرىر ، قىزىك لطافت خارق العادەسىنى تماشا
اىچۈن آنى عىيان بىر حالە كتىرىتىر ، صو كورە بىر قادىنلىك
زىنجىر بىند اسارتى اولامىيە جغته يىكىچرىلارى اقتساع اىچۈن
بىر قىلىجىدە قىزىك باشنى اوچورر . كېيىھ ، بىر فقرە حقىندە :
« بىر چوق كىمسەلرک اقتباس اىلدىيى شوافسانە يى اورتەيە
قويان ماتە ئۇ باندەللى ، زمانك حالى و بىر فقرە يە ادىخال
اىلدىيى اشخاصىك عنوان و مراتبى اصلا نظر اعتبارە
آلمىھرق بىيوك بىر خطا اىتش اولدايىنى جەھتەلە بوكا اصلا
اعتماد اولۇنماز .» دىيىور . بۇ فقرە يى آنىشى يولەللودە ذكر
ايدىيىور ؟ فقط باندەللو نك روایاتىندا پاك شېھەلى عەد
اولۇنەجى درجه دەمىنچى تصویراتى جامع اولان بۇ فاجعە،
آننىشى يولەللۇنك روایاتىندا هەر دىلە تصویرات مەسىنە دىن

آزاده بر حال کسب ایدرک فقره نک مبني علیهی اولان
 فاتحک طبایعنه ده فوق الماده موافق بر حس شدت اراهه
 ایدیور . ژان ماری دیبورکه : « سلطان محمدک سراینده
 بر چوق جاریه لر واردی ؟ بونلرک ایچنده اک دلبر بر
 جاریه واردی که فاتحک پک زیاده خوشه کیدردى ؟ حتی
 او در حده که فاتح بوکا صوک درجه محلوب اولیور ،
 بتون قوانسی ضایع ایدیوردی . اکتساب ایلدیکی
 هو فقیاتدن دها عالی مو فقیتلر احراز ایتمک قابل ایکن
 بوسپیدن طولایی انلری اهال ایدیوردی . فاتح بوخطا .
 سنی آکلار آکلاماز ، وجودینی اورتهدن قالدیرمادجنه
 نفوذندن اصلا قورتولامیه جنی بو قادیندن خلاص
 اولمعه قرار ویردی . برگون سرایه کلدى ، قادینله يالکنر
 باشلرینه قالدقلىرى صرهده خنیچرینی چیقاره رق قادینی
 تلف ایتدی ؛ قادینی تلف ایدر ایتمز ، قلبنده اویله بر
 اضطراب حسن ایتدی که اوراده عادتا خسته کبی بی مجال
 قالدى . سوکرە بتون کدرلری زائل اولدی ، و بو قادینه
 قارشی حسن ایلدیکی عشق و محبته شو صورتله غلبه
 ایتدی ... »

ژان ماری سوزینه شو صورتله دوام ایدیور :
 « فاتحک بربانچه سی واردی ، بو باخچه دن فوق العاده
 حظ ایدردى : بورایه پک چوق شیلر ، واک زیاده ده قاون

دیکدیرمشدی . قاونلر اولمغه باشلادنی زمان برکون
 باخچه یه کیتمش ، بوراده برقاون کورمش ، اکا کیمنه نک
 ال سورمه-نی یکیچریلره تنبیه ایلشدی . فقط بر قاج
 کون صوکره ینه عین یکیچریلره باخچه یه کله یک زمان
 قاونی بولامادی . قاونی ایچلرندن کیمک ییدیکنی
 یکیچریلره صوردی ؟ بونلر باخچه یه کندیسندن براز اول
 کلشلردى . یکیچریلرک هپسی دقاونی کندیلرینک اصلا
 یمددکارینی سویاه دیلر . فاتح ایشی میدانه چیقارمعه قطعیاً
 عنزم ایستدی : اولا محاافظلرندن برينک قارتی یاردیردى .
 برکت ویرسین قاون بونک قارنسندن جیقدی ده ارقداشلری
 قورتولدی . » ایشته [۱] کال صفوته نقل ایدهان شوفقره
 بر درجه یه قدر احتماله قریب کی کورونه رک فاتحک طبع
 شرائید پرورانه سنه موافق کی ظن او لوناییر . فقط عین
 فقره یی نهل ایدن سپاندوژینو بو افسانه یی یاغلایوب باللا یه رق
 او درجه مبالغه ایله یورکه ، حکایه یی بسبتون کولنج
 واينایلمیه جق برحاله کتیریبور . حتی حضرت فاتحک ،
 ایچ اغلانلرندن اون دردینک ده قارتی یارديره جغنى
 وقاون سو-کنچینک معدد سندده ظهور ایتمیه جاک
 اولورسه ، سلطان محمدک معینتده بولونان او چیوز ایچ
 او غلاننک ده عین نلاکته دوچار اولا جغنى سویلک

ایسته میورمی؟

بز ينه ژانتیل بلینی يه کلم : ژانتیل بلینی، يوقاریده سوپلیدیکمز وجهه ايله ، حضرت فاتحden مساعده آلیر آماز ۱۴۸۰ سنەستك صوك کونلرینه طوغرى استانبولدن مفارقت ايتدى ؛ كمال استراحتله يوجىلىق ايدكىن صوکره وندىكە كلدى . بوراده غاله ردن چيقمىنه انتظار ايدن برادرى و «بتون شهر اهالىسى» طرفندن ئايتىمىي برسورتده استقبال ايدلدى . مأمورىتى حفنه معلومات اطاسى اىچون ودىك حكمدارى ايله مجلس خاص طرفندن چاغىريريله رق وظيفه سنى حسن صورتله اىغا ايلدېكىندىن طولايى فوق العاده بىر صورتده تېرىك ايدلدى . وندىك حکومتى ژانتیل بلینى حفنه سلطان محمد نامنە يازىلان مكتوبى ده نظر اعتباره آلارق مومى ايله ايكي يوز آلتون معاش نخسيص ايتدى . وبۇ مبلغ بلینى يه او اخر عمرىنه قدر تأديه ايدلدى .

ژانتیل بلینى وندىكە عودتىدە فاتح سلطان محمد مدادىلەسەنە باشلادى وياخود بومدادىلەي اكما . ايتدى . بومدادىلە ايله لا يارك قولكسيونىدە كىرسم بىنتىدە پك زىادە مشابەت واردە . تابلونك صاغ وصول طرفندە استانبول ، قونىيە و طربزون حکومتلرىنە دليل اولان اوچ تاج ، بوراده مدادىلەنڭ ارقە طرفندە در . سىما يە كلنجە: صقال

قیصه ، بیق آز و آغزی قیامیه جق درجه‌ده ، برون فوق العاده شاهینی ، چکه بیوک ، کوزل کوچوکدر . سیمانک هیئت عمومیه سندن منوی وجسمانی بر تعجب نمایان اولدینی کبی تابلودن اکلاشیلان علامت ضعف ده نمایان اولور . بورسم ، ژانتیل بالینینک فاتحی کوردیکی زمانلرده ، یعنی خسته ، بیتاب ، وقتندن اول اختیار . لامش ، دوچار اولاچنی موتک علامتی سیماننده مشهود اولدینی بر زمانده کی رسمیدر . ژانتیل بالینی مدالیه سنک تأثیراتی ایله بروطولدی جیووانی وقوستانزو طرفندن یاپیلان سلطان محمد ثانی مدالیه‌لری ایسه بسبتون بشقه برماهیتی حائزدر . بومدالیه‌لری قیمت تصویریه‌لری پک آز دکسده ، صنعتکارلر مودللرینی کندی بدیعه خیالیه‌لرینه کوره وجوده کتیرمشلر وفاتحی ، نامنک قوه خیالیه‌ده حاصل ایده‌جکی شکله کوره یعنی مظفر وذی قوت بر پادشاه اولارق اراهه ایلشلردر . ژانتیل بالینینک فوق العاده شایان دقت و هر خصوصده ذی قیمت اولان اثرنده ایسه ، بالینینک مهارتی‌تون اوصاف و اضخانه وحشت پرورانه سیله تحملی ایدرک مشارالیه‌ی زماننک مدالیه مصورلری میاننده اک برنجی مرتبه‌یه ایصال ایلکده‌در . مدالیه‌ده موجود تعریفات ، حضرت فاتحک بالینی‌ی نه کبی مراتبله تلطیف ایلدیکنی پک کوزل کوستریبور .

ئازنیل باليقى فاتحك حقىندە كى التفاتى ايله بحق افتخار
ايىرىدى ؟ كىيەنك روايتىه كورە « فاتحك سخاوتى ذكر
و تعداد ايتىكدىن دأئما مخطوط اولوردى . » « حتى بوبابدە كى
حسىياتى تارىخ وفاتى اولان ١٥٠١ (١٥٠٧) سنەسىنە
قدىر نشر واعلان ايمىشدر . » [١] ئازنیل باليقى ، مجلس
خاص ايله عقد ايلدىكى مقاولەنامە موجبىنجە دوقە سرائينك
مذاكرات صالونىنده كى ايشلىرىنە باشلامش وپاپا اوچنجى
آلكساندر ايله ايمپراطور فرەدرىق بارباروسە وندىك
حىكمدارىنىڭ هيئت سفارت اعزام ايلدىكىنى تصوير
ايمىشدر . صوگىرە ، بوتابلونك آلمە استانبول سياحتى
محظى اولق اوزرە ، فاتح سلطان محمدك كىنديسىنە نەعنوان
اعطا ايمىش اولدىغى شۇ صورتله يازمىشدر : « دولت
عثمانىيەدن شوالىيەلەك رتبەسىنە نائىل اولان باليقى ، بواثرى
معزز وطنە اهدا ايمىشدر . »

برجهىتىن حضرت فاتحك رسمي ايله مدالىيەسى ،
دىكىر جىھەتنىن تەبۇدۇز ستۇننىڭ رسىملرى . . . ايشتە
ئازنیل باليقىنىڭ استانبولدە اقامىت اشنسىدە يابىدىنى آثاردىن
اك موڭۇق اولق اوزرە قالان بلى باشلى اوچ اثر . بىز
زمانلىرى يول ژووك تصرفىدە بولۇنان رسميە كەنگە : بو
رسم يا ئاپب ويا خود محو اولمىشدر ؟ چونكە (ھلۈچىما

[١] كىيە ، جلد ١١ ، ص ٥٠٩

ویروروم ایلوستریوم) که مختلف طبعلرند بولونان رسم ایله لورد نورطويچک خاله ریسند بولونان و زانیل بالینی يه عائد اوليمان رسم بینده هيچ برمشابهت کوروله من. مثلا بوشینی نك روایته کوره وندیک سفیرینك فاتح سلطان محمد ثانینك صدر اعظمى، قاضیسى و مقیسی طرفندن صورت قبولی مصور اولق اوزره (لور) موزه سند بولونان اولطیف و شایان دقت رسم، شمدی يه قدره پ بوشینی نك افاده سنه عطفاً زانیل بالینی اسناد ایدلکده ایدی. فی الحقیقه، رافائل دوفره نك استانبولده صاتین آلوب فرانسه يه کتیرمش اولدیني بو تابلوی بوشینی زانیل بالینی يه عطف ایدرك مذکور تابلو حقنده يك زیاده تفصیلات ویریسور. حتی زمانزه قدر دوام ایدن و ۱۸۷۷ سنه سند السنه حاضره شرقیه مکتبی مدیر مقتدری موسیو شه فر سایه سند وجوده کتیریلن معلوماته مستند اولق اوزره لور موزه سنه مخصوص رسم قتالوغنده تصحیح ایدلش اولان بخطای کیهده تکرار ایتمشد. فقط (زان شه نونک سیاحتی) نامنده کی ائرك باش طرفنده کی مدخله هوسیو شه فر ک دیدیکی کی « طرز معماری، مناره لر، دیوارلرده کی آرمه لر، خرما آغاجلری، سلطانک و معیتی اکابرینک البسه و سرپوشی، حاصلی بتون تفرعات عارضیه بواسنادی بساتون حکمیت ز

براقدیره بیلیر. ذاتاً رسم دقتله تدقیق ایدیله جک او لورسه،
 بوکا هیچ شبهه قالماز. ایتالیان مکتبنک فهرستنده
 ٦٠ نومرو ایله مقید اولان تابلو، تره ویزانک سلطان قانصو.
 غوری طرفدن حضوره قبوانی ازانه ایدر؛ بوتابلو ده
 قانصوغورینک صول طرفنده دواداری ایله امیر کیری
 بولون مقدده در. پاظنیزک خاطراتنده اکثریا موضوع بحث
 اولان ترجمان کیر امیر ونس ده سفیرک صاغ طرفنده آیاقده
 طور مقدددر. « معلومدر که تره ویزانک سلطان قانصو.
 غوری طرفدن (فاهره) ده رسم قبولي ١٥١٢ سنه‌سنه
 وقوعه کلش و زانیل بلینی ایسه ١٥٠٧ سنه‌سنه وفات
 ایتمش اولدیغندن بوتابلونک بلینی طرفدن یا پلش اولمی
 کلیاً حکمند ساقط اولور. بو خصوصده بیان ایدیله.
 بیله جک برشی وارسه اوده بوتابلونک ژانیل بلینی مسلکنه
 منسوب برشا کرد طرفدن ترسیم ایدلش اولمیدر. بوکا
 قناعت حاصل ایمک ایچون مذکور تابلوی، ژانیل
 بلینی نک صوک اژرلردن اوراق اوزره (سن مارقک
 اسکندریه ده نصایحی) نامیله ترسیم ایدوب ناتمام برآقدینی
 والیوم میلانده (بردا) موزه‌سنه تماشا اولونان تابلو
 ایله مقایسه ایمک اقتصا ایدر. بنالرده، قیافته، هیئت
 عمومیه نک ترتیبنده موجود مناسبات فوق العاده بو
 خصوصده اصلاً شبهه برآقماز؛ فقط بوشینی طرفدن

واقع اولان بیاناتك شمدى يه قدر تنقید ايدلەمش اولىسنه حىرىت اولونور . اول امردە ۋاندىل بلاینى مصىرە ھىچ كىتىمەمشىر ؟ چونكە مشارالىھك ترجمە حالى يازانلاردن ھىچ بىزندە بوڭا داڭ معلومات يوقىدر . فقط بومشەور رسام ، طبىعتە تقلىيـدـاً وجودە كتىرىيلن اك طوغرى رسملەرە كى رە بوبىوك وسىحر آمىزتابلو يى ترسىم ايلشەدركە، بوتابلو قىمت فوق العادە صنعتكارانەسىدەن بىـتـه حقيقى بىـرـ وـثـيقـه اوـنـقـ فـلـادـهـسـنـىـ دـهـ جـامـعـدـرـ .

اسكى بىزانس ايمپراطورانى پايتختىدە كى اقامىتك مهارت صنعتكارانسى او زىينه نەدلۇ بىر تأثير اجرا ايتىش او لىغۇن تدقىق ايتىك ويوم وفاتى تشکىل ايدن ٢٣ ١٥٠٧ تارىخىنە قدر تىمادى ايدن مىسىك رسامانەسى ائناسىندە صنعتكارى تاماً تەقىب ايلك ، ۋاندىل بلاینىڭ حىيات خصوصىيەسىڭ يالكىز بىر صىحەسنسە داڭ ياز يىلان بو اىرده بالطبع ممكىن اولاماز . بناءً عليه ۋاندىل بلاینىڭ ترجمە حالىدە اك مظلۇم اولان نقطەلەردىن بىرىنە قارئىك نظر دقتى جىلب ايدرك وندىكلىرى رسامك هنوز اكىال او لوئىيان ترجمە حال عمومىسى اىچۈن استفادەدەن خالى او لمىيە جق بعض ملاحظات درميان ايلك بوبابىدە كافىدرظن ايدرم .